ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur

Sene: 11 Teşrinievvel 1932 Sayı: 123

RESMÎ KISIM

ADLİYE TEVCİHATI

1 — Açık olan Adliye vekâleti İstatistik ve Neşriyat müdürlüğüne İstanbul asliye mahkemesi aza mülâzimlerinden Mehmet Bahaettin beyin tayini tensip kılınmıştır.

2 — İşbu kararnamenin icrasına Adliye vekili memurdur.

Adliye vekâleti Levazım müdürü Memduh beyin sabit olan lüzum üzerine 1777 numaralı kanunun ikinci maddesine binaen memuriyetinin değiştirilmesi ve Evrak müdürü Ziya beyin muvafakatine mebni Levazım müdürlüğüne ve levazım müdürü Memduh beyin de Evrak müdürlüğüne tayinleri tensip kılınmıştır.

MİLLÎ KÜTÜPHANE-ANKARA

711

KANUNLAR

Temyiz mahkemesi teşkilâtına dair 11 nisan 1928 tarih ve 1221 numaralı kanunun bazı maddelerinin tadili hakkında kanun

Kanun numarası : 2020
Neşri tarihi : 2-7-932

Madde 1 — 1221 numaralı kanunun birinci maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Temyiz mahkemesi dört hukuk, dört ceza, bir ticaret ve bir icra ve iflâs dairesinden müteşekkil ve dairelerden her birinin vazifesi bu kanun ve hukuk ve ceza davaları usulü muhakemeleri ve sulh hâkimleri ve icra ve iflâs kanunlarile muayyendir.

Madde 2 — 1221 numaralı kanunun üçüncü maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Hukuk dairelerinin birincisi; tesise ve gayri menkule ait aynî haklara müteallik davalar;

İkincisi:şahıs ve ailehukukuna, nafakaya,vesayet, kayyumluk ve müşavirliğe, mirasa ve ölüme bağlı tasarruflara ve nüfus kayıtlarının tashihine müteallik asliye ve sulh mahkemelerinde görülen davaları;

Üçüncü: sulh mahkemelerince görülüp ikinci hukuk ve ticaret dairelerinin vazifeleri haricinde bulunan hukuk davaları;

Dördüncü: menkule ait aynî haklara ve damg kanununa

7/2

tevfikan alınacak para cezalarına müteallik davalarla nakli dava ve hukuk ve ticaret ve iflâs davalarına ve icra takiplerine ait tayini merci hususlarını;

Ticaret dairesi; asliye ve sulh mahkemelerinden ticarete müteallik verilmiş olan hüküm ve kararları;

İcra ve iflâs dairesi dahi; icra takipleri hukukuna ve iflâsa dair ticaret mahkemelerile tetkik mercilerinden verilecek hüküm ve kararlarla tetkik mercilerinin verecekleri cezaî hükümleri tetkik ve rü'yet eder.

Madde 3 — 1221 numaralı kanunun beşinci maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir :

Temyiz birinci reisi hey'eti umumiyelere riyaset ve bu heyetlere mevdu vazifeleri tanzim ve azayı dairelere tefrik ve icabında işi nisbeten çok olan dairelere diğerlerinden muvakkaten aza sevkeder.

Reislerin vazife ifa edecekleri dairenin tayin ve tebdili birinci reisin mütaleası alındıktan sonra Adliye vekili tarafından yapılır

Dairelerden birinin işi aza sevki suretile tedvir edilmiyecek derecede çoğaldığı takdirde birinci reisin teklifile o daireye ait vazifelerden bir kısmı Adliye vekâletince diğer bir daireye tevdi olunabilir.

Birinci reisin göstereceği lüzum üzerine reis ve azalardan biri veya bir kaçı heyeti umumiye vazifesinde kendisine muavenet eder.

Birinci reise mazereti halinde reislerden en kıdemlisi vekâlet eyler.

Madde 4 — 1221 numaralı kanunun yedinci maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Temyiz mahkemesi hey'eti umumiyesi hukuk ve ceza olmak üzere iki kısımdır:

Hukuk hey'eti umumiyesi hukuk, ticaret ve icra ve iflâs ve ceza hey'eti umumiyesi ceza dairelerinden teşekkül eder.

Her iki kısım da mürettep adetlerin üçte ikisinin içtimaile

müzakere nisabı hasıl olur ve mürettep adetlerin mutlak ekseriyetile karar verilir.

Her iki heyeti umumiyede ekseriyet temin olunamayan mesailde o kısma mensup olup müzakereye iştirak etmemiş olan aza celp ve keyfiyet tetkik olunarak mutlak ekseriyetle karar verilir.

Alenî mürafaa cereyan eden davalarda dahi ekseriyet hasıl olmadığı takdirde yukarıki fıkra mucibince harnket olunur. Bu halde mürafaanın tekririne hacet olmayıp evrakın okunmasile iktifa olunur.

Madde 5 — Bu kanun 4-9-1932 tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanunun hükmünü icraya Adliye vekili memurdur. 28-9-1932

* * *

Temyiz mahkemesi teşkilâtının tevsii dolayısile Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair olan 1452 numaralı kanuna müzeyyel kanun

Kanun numarası: 2019
Neşri tarihi : 2-7-1932

Madde 1 — Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki kanunun ikinci maddesine merbut iki numaralı cetvelin Adliye vekâletine mahsus kadrosunun Mahkemei temyiz kısmına müfredatı işbu kanuna bağlı cetvelde yazılı memuriyetler ilâve edilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun 1 eylûl 1932 tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun icrasına Adliye ve maliye vekilleri memurdur. 28-6-1932

Cetvel

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş lira
2	İkinci reis	1	125
3	Aza	5	100
10	Başmümeyyiz	1	35
11	Mümeyyiz	2	30
12	Kâtip	3	25
14	Kâtip	3	20
17	Kâtip	7	14

* * *

Askerî ceza kanununun bazı maddelerini tadil eden kanun

Kanun numarası: 2034
Neşri tarihi : 4-7-932

Madde 1 — 1632 numaralı kanunun 76 ıncı maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Mahpus ve mevkuflardan kaçanların cezası

Mahbuslardan nöbetçiyi veya muhafazasına memur olanları kandırarak veya dalğınlığından yahut yerinde bulunmamasından istifade ederek kaçanlara geri kalan mahkûmiyetlerinin yarısı nisbetinde ceza verilir. Her halde bu ceza bir aydan aşağı olamaz.

Bu suretle kaçan mevkuflar da altı aya kadar hapisle cezalandırılır.

Madde 2 — Mezkûr kanunun 77 inci maddesine aşağıda yazılı fıkra ilâve edilmiştir:

Oda hapsini çekmekte iken ceza mevkiini terkeden zabitlerle askerî memurlar hakkında da ayni ceza tatbik olunur.

Madde 3 — Mezkûr kanunun 82 inci maddesinin 2 numaralı fıkrası aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Yukarıki fıkrada yazılı suçlar silâhlı iken veya toplu efrat karşısında dahut kavlî veya fiilî tehdit şeklinde yapılmışsa yirmi bir günden aşağı olmamak üzere katıksız hapis veya üç günden aşağı olmamak üzere hapis cezası verilir.

Madde 4 — Mezkûr kanunun 106 ıncı maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Askerî karakol ve nöbetçi ve devriyeye taarruz edenlerin cezaları

Askerî karakola, nöbetçiye ve devriyeye hakaret eden veya bunları dinlemeyen veya bunlara mukavemette bulunan yahut fiilen taarruz eden bu suçları âmire karşı yapmış sayılır ve öylece cezalandırılır.

Madde 5 — Mezkûr kanunun 119 uncu maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Mafevkin cürüm sayılmayacak olan fiilleri

1 — Bir madunun fiilî taarruzlarını defetmek yahut mübrem ve müstacel bir zaruret ve tehlike halinde verdiği emirlere itaat ettirmek için bir mafevk tarafından yapılan müessir fiiller makam ve memuriyet nüfuzunu suiistimal telâkki edilemez ve suç sayılmaz.

2 — Bu hüküm harpte veya eşkiya müsademeleri ve isyan yahut askerlik harekâtı ve mücrim takibatı gibi vazifeler başında mübrem surette elzem bir itaati temin için başka vasıtalar bulunmadığı takdirde bir zabitin madunun ısrar ve mukavemetine karşı silâh kullanmıya mecbur kalması halinde de caridir.

2/6

3 Mafevkin, hizmete ve askerliğe dair kusur ve hatalardan dolayı madunu tenkit ve muahaze etmesi hakaret sayılmaz.

Madde 6 — Mezkûr kanunun 120 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Bu fasılda yazılı olan suçları yapan bir askerî karakol veya devriye yahut nöbetçi bu suçları yapan mafevk gibi ceza görür.

Madde 7 — Mezkûr kanunun 131 inci maddesinin matlabındaki (askerî) kelimesi tayyedilmiştir.

Madde 8 — Mezkûr kanunun 154 üncü maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Talebelik hukukunun ziyanı mucip haller

Sahtekârlık, hırsızlık, emniyeti suiistimal, dolandırıcılık, yalan yere yemin ve yalan yere şahitlik, iftira, dilencilik ve adabı umumiyeye ve nizamı aile ve vatan aleyhine cürümlerden birile bir aydan fazla hapis ve ağır haps ve hukuku ammeden mahrumiyet cezalarına mahkûm olan askerî talebenin, talebelik sıfatile iktisap ettikleri her türlü hukukun ve muvazzaf hizmetten başka ihtiyat zabiti gedikli küçük zabit olmak ve askerî hizmet ve memuriyetlere ve mekteplere girmek hakkının ziyaına hükmolunur

Gayrıtabiî mukarenette bulunduğu veya bunu rizasile kendisine yaptırdığı mektep idare heyeti tarafından yapılacak tahkikatla sabit olan talebenin kaydı terkin edilmekle beraber muvazzaf hizmetten başka askerî hizmet ve memuriyetlere ve askerî mekteplere girmek hukukundan mahrum edilmelerine de karar verilebilir. Bu karar aleyhine en büyük âmiri adlî nezdinde on beş gün içinde itiraz olunabilir.

717

Âmiri adlî kararı tasdik veya askerî mahkemeye tevdi eder, tasdik kararı kat'idir.

Madde 9 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir

Madde 10 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra vekilleri heyeti memurdur. 30-6-1932

* * *

Askerî muhakeme usulü kanununun bazı maddelerinde tadilât icrasına dair kanun

Kanun numarası : 2035
Neşri tarihi : 4-4-932

Madde 1 — 1631 numaralı kanunun 14 üncü maddesinin son fıkrası aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir :

Bu maddenin hükmü 15 inci maddede yazılı seferberlikte âmiri adlilik salâhiyetinin başkumandana ait olduğu halde cereyan etmez.

Madde 2 — Mezkûr hanunun 26 ıncı maddesinin B fıkrası aşığıda yazılı surette tadil edilmiştir.

Askerî ceza kanununun 116 ve 136 ıncı maddelerinin 1 ve 2 numaralı fıkralarında.

Madde 3 Mezkûr kanunun 52 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir :

Askerî adlî hâkimler, hâkimler kanunundaki dereceler için muayyen müddetleri askerî hâkimlikte ikmal etmek şartile o derecelerde hukuku haiz birinci sınıf adliye askerî hâkimlerinden olup cürüm ve muhilli haysiyet hareketleri vukuunda haklarında 44 üncü madde hükmü tatbik olunur.

Madde 4 — Mezkûr kanunun 201 inci maddesinin 6 numaralı fıkrası aşağıda azılı surette tadil edilmiştir:

Hâkimlerin müddeiumumî ile maznun ve müdafii muhakeme usullerine riayet edilmediği veya usulde hata edildiği hakkındaki iddialarının zapta geçirilmesini talepte hakkı vardır.

Madde 5 — Mezkûr kanunun 137inci maddesile matlâbı aşağıdaki surette tadil edilmiştir.

Son tahkikatın açılması

Maznuna 135 ve 136 ıncı maddeler mucibince tebligat yapılınca son tahkikat açılmış olur.

Madde 6 — Mezkûr kanunun 234 üncü maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Temyiz eden taraf, hükmün hangi cihetine taarruz ve neden dolayı bozulmasını talep eylemekte olduğunu esbabı mucibeli lâyıhasında beyan eder. Temyiz için istinat edilen sebeplerde muhakeme usulüne müteallik hukukî bir kaide mi, yoksa kanunî diğer hükümlere mi muhalefet edilmiş olmasından dolayı itiraz edildiği gösterilir ve birinci halde kanuna muhalif vakıalar izah edilir.

Madde 7 — Mezkûr kanunun 248 inci maddesine aşağıda yazılı fıkra ilâve edilmiştir.

3 - Temyiz mahkemesi dairelerinden verilmiş mütebayin kararlar hakkında da içtihatların tevhidini temyiz müddeiumumisi temyiz heyeti umumiyesinden talep edebilir. Bu karar evvelki mukarrerata tesir etmez.

Madde 8 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 9 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra vekilleri heyeti memurdur. 30-6-1932

Gümrük muhafaza ve mıntaka memurları hakkında inzibati ahkâmı muhtevi 1321 numaralı kanunun 8 ve 9 uncu maddelerinin tadiline ve bir madde ilâvesine dair kanun

Kanun numarası: 2017
Neşri tarihi: 2-7-1932

Madde 1 — 1321 numaralı kanunun 8 inci maddesi aşağıda yazılı surette değiştirilmiştir:

Muhafaza ve mıntaka memurlarının icabında rızalarına bakılmaksızın tahvillerine ve teftiş esnasında bizzat müşahede edeceği veya âmirin ve müfettişlerin raporlarından anlıyacağı yolsuz hareketlerinden dolayı inzıbat komisyonuna havaleye mahal görmeksizin bu memurları, ihraç ve tenzili sınıf hariç kalmak üzere, inzibatî cezalarla re'sen cezalandırmıya gümrük muhafaza umum kumandanı salâhiyettardır.

Madde 2 — 1321 numaralı kanunun 9 uncu maddesi aşağıda yazılı surette değiştirilmiştir:

Gümrük muhafaza umum kumandanlığında muhafaza müdürleri için erkânıharp reisinin riyaseti altında adlî hâkim ve zat işleri müdüründen mürekkep bir inzıbat komisyonu bulunur.

Taşra muhafaza ve mıntaka memurları için muhafaza müdürlüklerinde muhafaza müdürünün ve bulunmıyan yerlerde gümrük başmüdür veya müdürünün riyaseti altında bu müdürlüklerin başkâtip veya mümeyyiz veya kâtiplerinden mürekkep üç kişilik bir inzıbat komisyonu bulunur.

İnzıbat komisyonlarının kararları merkez inzıbat komisyonunda itirazen tetkik edilir.

Muhafaza müdürleri ve muhafaza ve mıntaka memurları hakkında inzıbat komisyonları tarafından verilen cezalardan ihraç cezaları hariç olmak üzere diğer cezalar muhafaza umum kumandanı tarafından tatbik ve sicillerine kaydolunur.

Madde 3 — 1920 numaralı kanun hükümleri muhafaza müdürleri ve mıntaka ve muhafaza memurları hakkında da caridir.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya Gümrük ve inhisarlar vekili memurdur.

28-6-932

***

Ati senelere sari taahhüdat icrasına dair olan kanunlarla verilmiş bulunan salâhiyetlerden şimdiye kadar istimal olunmamış bulunanların ref'ine dair kanun

Kanun numarası: 2027
Neşri tarihi : 2-7-1932

Madde 1 — Ati senelere sari taahhüdat icrası mezuniyetini tazammun edip tarih ve numaraları merbut cetvelde yazılı olan kanunlara istinaden şimdiye kadar aktedilmiş olan mukavelelerle istimal olunmuş bulunan miktarlar müstesna olmak üzere bu kanunların verdiği mezuniyetlere istinaden yeniden mukavele akti salâhiyeti refedilmiştir. Mevcut mukavelelerle kanunlarının icabatına göre taallûk ettikleri işlerin ikmaline kadar ifa ve tatbik olunur.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun icrasına icra vekilleri heyeti memurdur.

28-9-1932

CETVEL

No.	Kanunların tarihi			Taallûk ettiği vekâlet ve hizmetler
664	19	teşrinisani	1341	Millî müdafaa vekâleti kara kısmı faslı mahsusuna müteallik
1013	21	nisan	1927	
1177	3	kânunuevvel	1927	
1435	4	mayıs	1929	Millî müdafaanın askerî hastane ve garnizon, mektep inşaatına dair
1017	9	mayıs	1927	Millî müdafaanın Ankarada bazı mebanii askeriye inşaatına dair
1436	4	mayıs	1929	
1244	10	mayıs	1928	M. M. Vekâleti deniz kısmı faslı mahsusuna müteallik
1550	20	kânunusani	1930	
1302	21	mayıs	1928	Maarif vekâletince meslek mektepleri inşasına dair
1352	24	mayıs	1928	Ankarada inşa edilecek daire ve vekâlet binaları ile apartımanlara dair
1430	27	nisan	1929	Kaçakçılığın men ve takibi için vesait tedarikine dair
1482	19	mayıs	1929	Nafia vekâletince inşa olunacak demiryollar ve limanlar ve su işlerine dair
1344	24	mayıs	1989	Nafıa vekâletince Bursa ovasında Nilüfer çayı mecralarının ıslahı ve Serme bataklığının kurutulması ve Nilüfer ırmağı üzerinde bent inşasına dair

* * *

7 haziran 1336 tarih ve 7 numaralı kanuna müzeyyel kanun

Kanun numarası: 2026
Neşri tarihi: 2-7-1932

Madde 1 — Sakıt hükûmetçe 16 mart 1336 tarihinden sonra her ne suretle olursa olsun tekaüde sevkedilp te tahsis edilen tekaüt maaşını almak suretile filen mütekait vaziyetine geçmiş olanların tekaütlükleri muteberdir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükmünü icraya icra vekilleri heyeti memurdur.

* * *

Menafii umumiyeye müteallik imtiyazat hakkındaki 10 hazira 1326 tarihli kanuna bazı maddeler tezyiline ve bu kanunun bazı maddelerinin ilgasına dair kanun

Kanun numarası: 2025
Neşri tarihi: 2-7-1932

Madde 1 — Muvazenei umumiye ve mülhak bütçelere dahil ve mukaveleni akti tarihinde mevcut veya atiyen ihdas edilecek olan herhangi bir vergi veya resim muafiyetini tazammun ve atiyen bütçelerden tediyatı istilzam ederek verilmesine hükûmetçe lüzum görülen imtiyaz mukaveleleri büyük millet meclisinin tasdikine arzolunur.

Madde 2 — Mahiyet ve mevzuu ne olursa olsun atiyen aktedilecek mukavelelerde, aktin icrası tarihinde mevcut olan ve aktin neticesinde mükellefiyet altına giren âkide terettüp eden vergi ve resimler devlet devairi tarafından deruhte edilemez.

Madde 3 - Menafii umumiyeye müteallik imtiyazat hakkındaki 10 haziran 1326 tarihli kanunun 3 üncü ve 6 ıncı maddeleri mülgadır.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya icra vekilleri heyeti memurdur.

28-6-1932

KARARLAR VE TEFSİRLER

Artin oğlu Baronak ve Ohannes oğlu kuyucu Kımisin ölüm cezasına çarpılması hakkında

Karar No; 711

Ankaranın Gecik mahallesinde eshabı emlâkten Fahrettin efendi ve karısı Nesime hanımı para ve mücevherlerini çalmağı evvelce diğer iki arkadaşlarile tasmim ederek boğup öldüren ve hizmetkârları Yusuf Ağayı öldürmiye teşebbüs eyliyen ve maktullerin para ve mücevherlerini gasbeden Ankaranın Hisar fıkara mahallesinden Ağman oğullarından Ohannes oğlu 1316 doğumlu kuyucu Kımis ve Hacıdoğan mahallesinden Kırşehirli Şirin oğullarından Artin oğlu 1318 doğumlu Baronak namı diğeri Paragon haklarında icra kılınan muhakeme neticesinde ölüm cezasına mahkûmiyetlerine dair Ankara ağır ceza mahkemesinden verilen hükmün tahfif ve tahvilini müstelzim bir sebep görülmediğinden Teşkilâtı esasiye kanununun 26 ıncı maddesine tevfikan mezkûr cezanın infazına karar verilmiştir.

9-6-1932

T. M. TEVHİDÎ İÇTİHAT KARARLARI

İhtisas mahkemesi müddeiumumilerinin temyiz salâhiyeti

Esas No : 128
Karar No : 134

Kahvehanelerinde 912 varak kaçak sığara kâğıdı tutulmaktan suçlu Kadir ve Mehmedin mahkûmiyetlerini mutazammın Simav asliye ceza mahkemesinden verilen 27-3-932 tarihli hükmün temyizen titkiki Uşak C. M. U. lığı ile suçlular tarafından istida kılınmasına binaen temyiz 3 üncü ceza dairei aliyesince mütalea olunarak kaçakcılık işlerini dahi gören Simav asliye ceza hâkimliğinin kararına Uşak C. M. U. liğinin temyize hakkı olmadığından temyiz istidasının reddine ve suçluların temyizine binaen esası dava bittetkik : bazı sebeplerden dolayı hükmün bozulmasına dair verilen karar aleyhine C. Baş. M. U. liği memuriyeti aliyesinden kararı mezkûr müstakil ihtisas mahkemesinden sadır olmayup hakkı kazayı haiz asliye mahkemesinden verilmiş olmasına ve kaza asliye mahkemelerinden verilen kararlara karşı mafevk M. U. lerin temyiz hakları mutlak bulunmasına ve ahvali mümaselede bu baptaki hakkı temyiz için dahi manii kanunî olmamasına binaen isabet görülemeyen mezkûr kararın ref'i berayi tetkik iadesi hususunda ve müddetinde itiraz edilerek bu baptaki evrak 21-5 932 tarihli itirazname ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza heyetinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü :

TEMYİZ KARARI

Teşkilâtı, kanunu mahsusa tâbi olan ihtisas mahkemelerinin ayrıca M. U. leri olup ağır ceza mahkemeleri M. U. lerinin mafevk sıfatiyle ihtisas mahkemeleri kararlarına karşı kanun

yoluna müracaat hakları olmamasına ve asliye mahkemelerinin 1918 No : lu kanun mucibince ihtisas hâkimi sıfatiyle verecekleri hüküm ve kararlara mezkûr kanun ahkamı cari olacağına göre itirazname muhteviyatı varit görülemediğinden itirazı vakiin reddine 30-5-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

* * *

Fer'i cezaların hüküm tasrihi

Esas: 43
Karar: 28

Aydın ağırceza mahkemesinden ahiren sadır olan 8-2-928 tarih ve 19 numaralı hükmün nakzını mutazammın mahkemei Temyiz birinci ceza dairesince tanzim ve ita kılınan 10 - 4 - 928 tarih ve 19 numaralı tebliğname ile 24 M. tarihinde Temyiz birinci riyaset dairesine tevdi kılınmakla ait olduğu ceza heyeti umumiyesinde bittetkik itiraznamei mezkûrun müddeti kanuniyesi zarfında ita ve kaydı icra kılındığı anlaşıldıktan sonra bilkabul evrakı dava mütalea olundu:

İlâmı mutarizunbihin hulâsası: Bozdoğanın Köşke kariyesinden Çam oğullarından Mehmet oğlu Emin zevcesi ve topal Ahmet kerimesi Alimeyi kaçırmağa teşebbüs ve mümanaatı üzerine cerh ve katleylediği iddiasile maznunualeyh ve mevkuf bulunan kariyei mezkûreden Kâhya oğullarından Ahmet oğlu Kâmil mahdumu Ali Rızanın bilmuhakeme müttehimi merkum Ali Rızanın kaçırmak istediği mezbure Alimenin ademi muvafakati üzerine mingayri taammüdün mezbureyi bittehevvür cerh ve katleylediği usulen sabit olduğundan olveçhile mücrimiyeti ve hareketine tevafuk eden Türk ceza kanununun 439 uncu maddesine tevfikan tayin kılınan 15 sene ağır hapis cezasının hini ikaı cürümde 21 yaşını ikmal etmediği cihetle 56 ıncı madde mantukunca altıda biri indirilerek 12 buçuk sene ağır hapsine dair verilen hüküm indet-temyiz: tahdidi ceza noktasından nakız ve mahalline iade

(2)

212

kılınması üzerine nakzı vakıa bilittiba cereyan eden muhakeme ve tetkikatı ahire neticesinde: mücrimiyeti mukaddema karargir olan merkum Ali Rızanın hareketine tevafuk eden türk ceza kanununun 448 inci maddesine tevfikan tayin kılınan 15 sene ağır hapis cezasının hini ikaı cürümde 21 yaşını ikmal etmediği anlaşıldığından 56 ıncı maddenin son fıkrası mucibince altıda birinin tenzilile 12 buçuk sene ağır hapsine dair verilen hüküm dahi indettemyiz kanunu cezanın 31 ve 33 üncü maddelerinin nazarı dikkate alınmaması yolsuz görüldüğünden bilbahis nakzına karar verildiğini natıktır.

İtirazatta: Hey'eti umumiyei cezanın ahvali mümasiledeki içtihadına nazaran nakız kararında isabet görülemediğinden itirazen bittetkik kararı mezkûrun ref'i talep edilmiştir.

İtirazat ile temyiz kararları ve evrakı sairei davanın tetkik ve mütaleasından sonra icabı keyfiyet müzakere olundukta: kanunu cezanın 31 ve 33 üncü maddelerinin birinci fıkrası sarahati veçhile ağır hapse mahkûmiyet hidematı ammeden memnuiyet ve mahcuriyeti kanuniye halinde bulundurulmak cezaların da müstelzim olmasına mebni ceza mahkûmiyetlerinin neticesi olan bu kabil cezaların hükümde ayrıca tasriha lüzum olmamak itibarile itirazname mündereatı varit olmadığından kararı muaarazunbihin ref'ine ve mütteham Ali Rıza hakkında cereyan eden muhakeme ile lâhik olan hüküm esbabı mucibeye müstenit ve usulü kanuna muvafık olmakla tasdikına ve 200 kuruş ilâm harcının merkumdan ahzına 5 haziran 928 tarihinde ekseriyetle karar verildi. 12 - 3 - 932

ŞURAYI DEVLET KARARLARI

Hey'eti umumiye mazbatası

No: 99 127

Yunanistanın mubadele sahasında bulunan zürrî vakıflar mukabilinde mübadeleten verilen gayri menkullerin vakıfın evlâdı namına mülk olarak tescili hakkında evvelce Şûrayı devlet heyeti umumiyesince ittihaz edilmiş olan kararın tatbikinde Tapu ve kadastro umum müdürlüğüne sabık ve lâhik mütehassıs müşavirleri Mustafa Şeref ve Ebülulâ beyefendilerin mezkûr umum müdürlüğe verdikleri mütaleanemelere göre meselenin Şûrayı devletçe bir kerre daha tetkiki başvekâletten muhavvel maliye vekâletinin 4-2-5-1932 tarihli ve tapu 1355-48numaralı tezkeresinde istenilmekte olması hasebiyle keyfiyet heyeti umumiyede yeniden tetkik olundu.

Mütehassıs müşavirlerin mütaleanamelerinin birinde zürrî vakıflar gallesi vâkıfın evlâdına, ahfadına meşrut vakıflar olmakla beraber vakfın mütevellisine, istirbahına ve işletilmesine ve gallesine aidiyetine temas etmek vâkıf tarafından bazı şartlar vazolunabileceğine göre her vakıfnamenin her halini ayrı ayrı tetkik lâzım geldiği ve bu hususlaki ihtilâfların da alâkadarların müracaatı üzerine mahkemece halli ve mahkemede, hüküm istihsal edemeyenlerin de iddia ettikleri zürrî vakıflar hakkında kanunu medeninin 50 inci maddesi hükmüne tevfikan vakfın gayesinin taallûk ettiği hukuku amme müessesesine intikali icap ettiği ve mütaleanamelerin diğerinde dahi : meşrutunleh umumî olsun hususî olsun âyânı insasaniye olan vakıflarda bir ciheti gayri münkatia zikredilmemiş olsa bile fukaranın ciheti gayri münkatia olarak taayyün edeceğine göre Şûrayı devletin mevzuubahs kararının kanunu

medeninin sureti mer'iyet ve şekli tatbiki hakkındaki kanunun 8 inci maddesine tevfikan yeni evkaf kanunu yapılıncıya kadar evkafın eski ahkâm dairesinde muamele görmesi ve binaenaleyh yapılacak tescillerin vakfın şahsiyeti hükmiyesi namına icrası lâzım geldiği ve her iki mütaleanamede de Şûrayı devletin bu baptaki kararının bir hüküm mahiyetinde olamıyacağı beyan olunduğu anlaşılarak meselenin müzakeresine geçildi. Şûrayı devletin bu hususlaki kararı esasen istişarî mahiyette olduğu ve bunun aksi iddia edilmemiş bulunduğu gibi iddia edilmesi de mümkün olmadığı noktası müttefikan tekrar takarrür ettikten sonra esasa girişilerek, vakıfta te'bit şart olmakla beraber aile reisi mahiyetinde olan zürrî evkafın istibdali vakıftan başka bir şey olmamasına göre vakfın manevî şahsiyeti namına tescili lâzım geldiği mütaleasında bulunan azadan Şefik, Edip Kemal ve Kemal Atıf beylerin re'yi muhaliflerine karşı: bu kabil zürrî vakıfların Yunanistandan Türkiyeye nakli demek olan şu muamele türkiye hudutları dahilinde bulunan evkaf hakkında cereyan ve temadi etmekte bulunan muamelâttan madut olamıyacağı ve Yunanistandan alâkası kesilen vakfın Türkiyenin bu günkü hududu dahilinde yeniden tesisi mahiyetinde olan tescilin eski ve şer'i ahkâm dairesinde icrzsına mesağ tasavvur edilemiyeceği gibi eski ahkâmı evkaf dairesinde hare'ket olunması kanunu medenî zihniyeti ve ahkâmile de kabili telif görülememiştir. Bundan başka zürrî evkafa karşı Türkiyede emvali gayri menkule verilebilmesi ancak bunların mülkiyete nakli suretile mümkün olabileceği mübadele esasları itibarile zâhir bulunduğu gibi kanunu medeninin istihdaf ettiği üssül'esas, aynın tedavülünü temin olup bu günkü iktisadî ve millî menafia taallûk eden bu noktadan inhirafın gayri mümkün olduğu ve binaenaleyh ahkâmı sabıkada dahi bir kavle göre tecvizi mümkün olan meşrutünlehleri sakıt zürrî evkafın mülkiyete rücuu hususunun bu günkü içtihatlara ve millî menfaata tevafuku itibarile mucibi itiraz hiç bir noktası olamıyacağı cihetle zürrî evkafa ait tapu senetlerinin evlâdı vakıf namına itası lâzımgelip ashabı istihkakın diledikleri bu günkü ahkâma tevfikan yeniden tesis yapabilmeleri de tabiî olduğuna 6-6-1932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

Devam talebine bırakılan davalar hakkındaki müracaatlara dair

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 409 uncu maddesi mucibince muhakemenin devam talebine talikinden sonra vukubulacak müracaatın bazı mahkemelerce arzuhal ile yapılması lâzımgeldiği içtihat ve kabul edilerek mezkûr madde hükmünün olveçhile tatbik olunduğu cari muhaberattan anlaşılmıştır.

Bu kabil taleplerin arzuhal ile yapılması lüzumuna dair yukarıda yazılı maddede bir gûna sarahat ve delâlet mevcut olmamasına mebni bu talebin arzuhal ile tesbitin kanunî bir mecburiyet olmadığı ve fakat muameleyi tevsik için devamı muhakeme talebinin mahkeme reis ve hâkiminin tensibi ile zabıt kâtibi tarafından muhakeme zabıtnamesine yazılarak talep eden şahsa imza ettirilmesi doğru olacağı temyiz mahkemesi birinci ve dördüncü hukuk dairelerince mütalâaten dermeyan edilmekte ve bu şekilde muamele ifası yekdiğerine mübayin içtihatlara da mahal kalmıyacağı cihetle muvafık görülmekte bulunmuş olduğundan keyfiyetin dairei memuriyetiniz dahilindeki bütün mahkemelere tamimen tebliği temenni olunur.

6-10-932

***

231

Sulh ceza mahkemesine ait işlerin müddeiumumilik esas defterine kaydi hakkında

Sulh ceza mahkemesinin vazifesi dahilinde bulunan işlerin, bazı müddeiumumilerce hususî ve müstakil bir deftere ve bazılarınca da esas ve muhabere defterlerine kaydedilmek suretile muhtelif tarzların takip edilmekte olduğu yapılmakta olan teftişlerden anlaşılmaktadır.

Bu bapta muamelenin ki ittirat ve insicamı için, sulh ceza mahkemesinin vazifesine dahil bulunan işlerin de esas defterine kaydi lüzumunun usul itihazı tamimen tebliğ ve keyfiyetin kaza daireniz dahilindeki bütün cümhuriyet müddeiumumiliklerine de tebliği temenni olunur.

16-6-1932

* * *

Hâkimler ve memurlar hakkındaki tahkikatın müstacelen tetkik ve rüyeti hakkında

Muhakeme altına alınan hâkimler ve memurlar hakkındaki tahkikatın azamî üç ay zarfında intacı lüzumu müteaddit defalar tamimen tebliğ ve keyfiyet 5-12-931 tarih ve 59 No. lı tamimle de tekit edilmiş olduğu halde bazı mahal mahkemelerince mümasil davaların gecikmesine sebebiyet verilmekte olduğu C. B. M. U. liğinden bildirilmiştir.

Bu gibi davaların müstacel mevaddan olup sene tatili esnasında dahi bakılabileceği temyiz mahkemesi ceza heyeti umumiyesinin 30-11-931 tarih ve 161/156 numaralı kararı iktizasından olduğundan, hâkimler ve memurlar hakkındaki tahkikat ve duruşmaların, zikrolunan 59 numaralı tamim dairesinde tesrii lüzumu ve tebliğata muhalif hareketler hak-

kında kanunî muktezasına tevessül edileceği hususu tamimen tebliğ ve keyfiyetin kaza daireniz dahilindeki bütün C. M. U. liklerine ve mahkemelere tebliği temenni olunur.

17-6-1932

* * *

Rontken ve mütehassıs muayeneleri için gönderilen eşhasın filim ve sair masrafının temini hakkında

Vilâyetlerden rontken ve mütehassıs muayeneleri için adlî tıp işleri müdürlüğüne gönderilen eşhasın rontken için muktezi filim bedelleri ve İstanbulda yiyecek ve yatacağı zarurî masrafları temin edilmeden gönderildiklerinden bu yüzden bu eşhas sefil ve perişan kalmakta ve işleri de tabii olarak gecikmekte bulunduğundan bu kabil muayene için gönderilecek eşhasın rontken filim bedellerile avdet yol paraları ve İstanbulda kalmaları lâzımgelen müddet için icap eden sair masarifi zaruriyeleri temin edildikten sonra gönderilmeleri hem muamelenin sür'at ve selâmetini ve hem de bu eşhasın sefalet ve perişanisine meydan bırakılmamış olmasını temin edeceği adlî tıp işleri umum müdürlüğünden gelen tahriratta bildirilmekte olduğundan bademe bu yolda muamele ifasının kaza daireniz dahilindeki M. U. liklerle mahkemelere tebliği temenni olunur.

25 - 7 - 1932

* * *

Faili meçhul kalan fiiller hakkında

8-4-932 tarih ve 15 numaralı tamime zeyildir.

1 — Mezkûr tamim üzerine yapılan muamelenin,

2 — Fiilî sebeplerden dolayı muhakemeden men'ine veya

beraetine karar verilerek, müruru zaman müddeti dahilinde faili meçhul kalmış fiiller olup olmadığının, varsa nevi ve miktarlarının acele iş'arı tamimen tebliğ ve keyfiyetin kaza daireniz dahilindeki Cümhuriyet müddeiumumilerine de tebliği temenni olunur. 20-8-932

* * *

Ecnebi memleketlere gönderilecek tebliğatın günlerinin uzun konması hakkında

Ecnebi memleketlere gönderilecek tebliğatın mümkün mertebe günlerinin uzak konması biddefeat tebliğ olunmasına rağmen yine bu kabil evrakı adliyenin günlerinin kısalığı hasebile vakti zamanında tebliğatın yapılmadığından bahsile mahallî hükûmetleriyle muhaberata muhtaç olan evrakı mezbure müddetlerinin ona göre tayini Hariciye vekâletinden bildirilmektedir.

Zikrolunan tebliğat hükmünün nazara alınarak tebliğatın hükümsüzlüğüne sebebiyet verilmesi hususunun tekrar dairei memuriyetiniz dahilindeki mehakime tamimen tebliği temenni olunur.

19-8-932

* * *

Meslek mektebi icra şubesi mezunlarının staj müddetleri ve kitabetlere tercihan tayinleri hakkında

Adliye meslek mektebi icra şubesinden mezun olanların istedikleri mahaller icra dairelerinde fahriyen bir sene müddetle muamelât, hesabat, haciz ve artırma işlerinde icra reislerini murakabeleri altında staj görmelerinin ve muvazzaf memurlar gibi bu müddette icra dairelerine devam etmelerinin ve ikmali müddetten sonra icra reisi ile müddeiumumilerin

bunlardan ehliyeti ve devamları sabit olanlara müşterek imzalarile vaki inhal üzerine mensup oldukları encümeni adliye tarafından staj vesikası verilmesinin usul ittihazı ve mektep mezunu olupta icra dairelerinde çalışanların 4-9-929 tarihinden itibaren geçirmiş oldukları müddetin bu staja mahsubu ve icra şubesi mezunlarının münhal kâtipliklere tercihan tayin edilmeleri tensip kılınmış olduğundan alâkadarana tefhimi temenni olunur.

* * *

Memurların Halkevlerine devam edebilecekleri hakkında

Halk evlerine devam, siyasî fırkaya intisap etmiş olmağı tazammun etmediğinden memurinin devam ve intisaplarında mahzur olmadığı ve bu müessesat içtimaî kültür müesseseleri olduğundan memur ve muallimlerin devama teşvik olunmaları başvekâleti celileden işar kılınmakla tamimen tebliği keyfiyet olunur.

* * *

İstanbul tebliğat müdürlüğüne gönderilecek mektupların adreslerinin sarih yazılması hakkında

İstanbul tebliğat müdürlüğüne gönderilen zarfların üzerine sarih surette adres yazımayıp rumuz konulduğundan mazrufların adlî tıp işleri umum müdürlüğüne verilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Badema bu gibi yanlışlıklara sebebiyet verilmemek üzere zarfların üzerine sarih adres yazılması tamimen tebliğ olunur.

* * *

Mahkemelerden sadır olan ilâmlara ilsak edilecek Pullara dair

İlâmların tabi olacağı damga resmi hakkında maliye vekâletinden mevrut aşağıda yazılı 7-3-932 tarih ve 339/6954 numaralı tezkere sureti tamimen tebliğ olunur.

"Hukuk ve ticaret mahkemelerinden sadır olan ve muayyen meblâğı havi bulunan ilâmlar, damga kanununun 11 inci maddesinin 44 üncü fıkrası delâletile 12 inci madde mucibince binde iki nisbetinde ve gayri muayyen meblâğı havi bulunan ilâmlar ise, kezalik 11 inci maddenin 44 üncü fıkrası mucibince 100 kuruş damga resmine tabi bulunduğu halde bazı mahkemelerce bu ilâmata onar kuruşluk pul ilsak edildiği pul müfettişleri tarafından yapılan tetkikat neticesinden anlaşılmıştır.

Noksan pul ilsakına ve ceza tatbikine mahal kalmamak üzere keyfiyetin müddeiumumiliklere tamimen tebliğine müsaadeleri rica olunur.,,

* * *

Mukavele aktedilecek eşhasın salâhiyetlerinin noterce tevsikına dair

Noter kanununun 47 inci maddesi mucibince akitlerin umumî hükümlere tevfikan akit icrasına salih bulunup bulunmadıklarının noterlerce tevsik edilmesi icap ederken kanunun bu emrine riayet edilmemekte olduğu cari muhabere ve şikâyetten anlaşılmaktadır.

Hastalık vesair sebeplerle akit icrasına ehil oldukları şüpheli bulunan zevatın bu madde hükmüne göre ehliyetlerinin tevsikine itina edilmesi lüzumunun dairei memuriyetleri dahilinde bulunan noter ve muavinlerine tebliği temenni olunur.

Sulh mahkemelerince yapılacak tereke tahriri ve tasfiye işlerinin sür'atle intacına dair

Bazı sulh mahkemelerince tereke tahrir ve tasfiye muamelelerinin teahhurle intaç edilmesi yüzünden veraset ve intikal vergisi kanunu mucibince alınacak vergilerin mürurı zamana uğratıldığı ve mezkûr kanunu muaddil kanunun 5 ve 15 inci maddeleri hükmüne riayet edilmediği maliye vekâletinden bildirilmektedir.

Veraset ve intikal vergisi hakkındaki kanunun bazı maddelerinin tadiline ve bazılarının ilgasına dair olup 16 - 7 - 931 tarihinde neşredilen 1836 No. lı kanunun 5 inci maddesinde «kanunu medeninin 533 ve 572 inci maddeleri mucibince sulh hâkimi tarafından resmen idare edilen terekelerle resmi tasfiye talep edilmiş olan terekelerde muamele neticesinin sulh hâkimi tarafından mahalli varidat müdürlüğüne bildirileceği» ve 15 inci maddesinde dahi «kanunu medeninin 532 inci maddesinde muayyen ahvalde tereke tahririnde 3 gün evvel sulh hâkiminin mahalli tahakkuk memurunu tahriren haberdar etmeye ve tekrar cetvelinin bir suretini tarhiyyatı yapacak olan tahakkuk memuruna göndermiye mecbur bulunduğu» yazılı olmasına ve esasen tereke tahrir ve tafiye işlerinin vaktinde ifa ve intacı kanun iktizasından bulunmasına göre ahkâmı kanuniyenin hüsnü tatbik ve icrasına itina lüzumunun dairei memuriyetleri dahilinde bulunan sulh hâkimlerine tebliği temenni olunur.

* * *

Avusturya devletile aktedilen mukavelenin sureti icrasına dair

Avusturya hükûmeti ile 22-6-930 tarihinde aktolunup 1865 numaralı kanunla B. M. Meclisinin tasdikine iktiran eden hukukî ve ticarî mevadı adliyeye müteallik mütekabil müna-

sebetlere ve adlî kararların tenfizine dair olan mukavelenamenin 9 ve 12 inci maddelerinde âkit devletlerden birinin toprağı üzerindeki eşhasa tebliğ edilmesi lâzımgelen evrakı adliye ve istinabe varakalarının talep eden devletin konsolosları tarafından matlubünminih devletin tayin edeceği daireye irsal olunacağı yazılıdır.

Mezkûr maddelerde işaret olunup tayin olunmıyan dairenin C. M. umumilikleri olarak tayin ve tesbiti hariciye vekâletile bilmuhabere kararlaştırılmış olduğundan ona göre muamele ifası tamimen tebliğ olunur.

* * *

Temyiz istidalarının mahkemeye verildiği tarihlerin tesbiti hakkında

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 310 uncu maddesi hükümlerine nazaran temyiz istidalarının ait olduğu mahkemeye verilmesini mehil ve şartı temin için bir mebde, müntehâ teşkil eylmesi itibarile tesbit ve tevsik edilmek lâzım olduğu halde mahkemelerce bu noktaya atfü ehemmiyet ve dikkat edilmiyerek yalnız bu gibi istidaların kaleme havalesile iktifa edilmekte olmasına binaen bu yüzden kayit muamelesinin tealhurü ve mehli temyizin müruru hasebile temyiz istidalarının reddine karar verilmekte olduğu C. B. M. U. liğinden bildirilmiştir. Hakkın ziyaına mahal kalmamak üzere temyiz istidalarının verildiği sırada hâkimlere havale muamelesinin tarih ve imza ile tesbit ve tevsik edilmesi lüzumunun dairei kazaiyeniz dahilindeki M. U. liklerle mehakime tebliği lüzumu temenni olunur.

TERFİ LAVHALARI

Onuncu Tefrik encümenince tanzim olunan terfi lâvhası

1 inci dereceden 2 inci dereceye şayanı terfi hâkimler

Sıra No.	Sicil No.	Esami	Memuriyeti hazırası
1	5206	Mümtaz B.	Mardin M. U. muavini
2	5423	Hasan Edip B.	Soma müddei umumisi
3	5229	Veysi B.	Daday müddei umumisi
4	4776	Süleyman Şükrü B.	Torbalı hâkimi
5	5147	M. İhsan B.	Tavas müddei umumisi
6	705	İsmail hakkı B.	Fenike müstantiği
7	5187	Muhlis B.	İstatistik ve neşriyat müdürü
8	5178	M. Kemal	Geyve ceza hâkimi
9	5173	M. Cevdet B.	Konya ereylisi müddei umumisi
10	5177	Kemal B.	Mecidiye müddei umumisi
11	5189	Nazif B.	Kasaba müddi umumisi
12	5182	Abdurrahman Fehmi B.	Reşadiye hâkimi
13	5175	Şinasi gün doğdu B.	Seğirkent müddei umumisi
14	5164	Abdullah B.	Simav müddei umumisi
15	5196	Ahmet Behçet B.	İnegöl müddei umumisi
16	5191	Süleyman Nazmi B.	Ankara sulh hâkimi
17	5192	İsmail hakkı B.	Gaziayıntap müddei umumî M.
18	5193	İsmail B.	Ceyhan müddei umumisi
19	5184	Kâmil tuğrul B.	Uşak M. U. muavini

Sıra No.	Sicil No.	Esamî	Memuriyeti hâzırası
20	5203	Rasim B.	Orhangazi hâkimi
21	4431	Salih Sabri B.	İstanbul M. U. muavini
22	5183	A. Hayri	Alaşehir muddei umumisi
23	5198	Avnürrefik B.	Samsun aza mülâzimi
24	5199	Salim B,	Niksar hâkimi
25	5185	İhsan B.	Ankara sulh hâkimi
26	5204	A. Hamdi B.	Bozöyük müddei umumisi
27	5165	M. Nafiz B.	Zağra müddei umumisi
28	5162	Mustafa Sabri B.	Feke müddei umumisi
29	5202	Osman B.	Atine - pazar müddei umumisi
30	5180	Hikmet B.	Niksar müddei umumisi
31	5181	Ali Nevzat B.	Lüleburgaz hâkimi
32	5166	Mustafa B.	Göksun müddei umumisi
33	5190	M, Safer B.	Eşme hâkimi
34	5207	M. Vehbi B.	Yabanabat müddei umumisi
35	5186	M. Tahir B.	Osmancık hukuk hâkimi
36	5155	Ahmet Hikmet B.	Silivri müddei umumisi
37	5238	Zahit B.	Hüseyinabat müddei umumisi
38	5237	A. Cevdet B.	Gümüşane âza mülâzimi
39	5200	Ömer Lûtfi B.	Ankara sulh hâkimi
40	2208	M. Kadri B.	Sürmene hâkimi
41	5226	Abdullah Avni B.	Gülnar hâkimi
42	5227	Ali Nef'i B.	Boldan müddei umumisi
43	5239	Süleyman İlhami B.	Şile müstantiği
44	5223	İsmail Hakkı B.	Yozgat sulh hâkimi
45	5225	Sadun B.	İstanbul M. U. muavini
46	5235	Salih durettin B.	Sarayköy müddei umumisi
47	4990	Tahir B.	Adana sulh hâkimi
48	4114	H. Necmettin	Ayvalık müstantiği
49	5236	Übeyit B.	İstanbul müddei umumi muavini
50	5240	Sıtkı B.	Trabzun müddei umumi »
51	5231	M. Cemal B.	Arapsun M. U. si
52	2781	Osman Fevzi B.	Bolvadın müddei umumisi
53	5222	A. Hamdi B.	Çal müddei umumisi
54	3367	Cemal B.	Merzifon müddei umumisi
55	5248	İsmail Hakkı B.	Köyceğiz müddei umumisi
56	5219	M. Esat Tevfik B.	Tirebolu müddei umumisi
57	4982	Tevfik B.	İstanbul sulh hâkimi
58	5256	Nail B.	Ayancık müstantiği
59	4358	Sabri B.	Gördüs hâkimi
60	5234	Hüsnü Mehmet B.	Serik hâkimi
61	5246	Celâlettin B.	Uzunköprü ceza hâkimi
62	4304	M. Vehbi B.	Konya aza mülâzimi

Sıra No.	Sicil No.	Esâmi	Memuriyeti hazırası
63	4281	M. Celâlettin B.	Boğazlıyan hâkimi
64	4900	İbrahim Avni B.	Çiçek dağı hâkimi
65	5253	H. Halit B.	Mesudiye hâkimi
66	4917	Zahit B.	Adapazarı M. U. muavini
67	5250	Abdülkerim B.	Şavşet müddei umumisi
68	3255	İhsan B.	Bozdoğan müddei umumisi
69	5158	Murat Baha B.	Niğde M. U. Muavini
70	3940	A. Ragıp B.	İnebolu hukuk hâkimi
71	5281	Abdurrahman B.	Çerkeş müstantiği
72	5297	Mustafa Nusrettin B.	İstanbul M. U. muavini
73	5275	Tahir B.	Bozkır M. umumisi
74	5550	Cemil B.	Muş müstantiği
75	2891	Ziya B.	Nazilli müstantiği
76	5298	Salâhattin B.	İstanbul sulh hâkimi
77	5123	M. Fahri B.	Bursa M. U. muavini
78	5218	Rauf B.	Orhangazi müddei umumisi
79	4357	Hasan Basri B.	Adana M, U. muavini
80	5318	Ali Fuat B.	Muğla İhtisas M. umumisi
81	4934	İlhami B.	Düzce müstantiği
82	5313	Ferhat Refik B.	Ankara müstantiği
83	5314	Cevdet [illegible].	Ankara sulh kâkimi
84	5324	Y. Cemal B.	Sivas adlî ihtisas müstantiği
85	5394	M. Celâl B.	Pertek müstantiği
86	5319	M. Hadi B.	İslahiye müddei umumisi
87	5322	M. Yeki B.	Elaziz M. U. muavini
88	5045	Hıdır B.	Çermik müstantiği
89	5059	H. Nazmi B.	Kemaliye müstantiği
90	5325	Hafız Recep B.	Muş aza mülâzımı
91	4458	İ; Hakkı B.	Yabanabat müstantiği
92	5586	M. Rasim B.	Bitlis müstantiği
93	1517	Abdullah Sacit	Çıbık müstantiği
94	5382	Mehmet B.	Avanos müddei umumisi
95	5274	Tahir B.	Yenişehir müddeiumumisi
96	5350	Hüseyin B.	Sandıklı müstantiği
97	4276	Âşır B.	Dinar hukuk hâkimi
98	5305	Kadri B.	Gülnar müddeiumumisi
99	5337	Hasan B.	Bursa aza mülazımı
100	5028	Abdüşşükûr B.	Afyon sulh hâkimi
101	5011	Muhittin B.	Aydın sulh hâkimi
102	4907	Ahmet Edip B.	Yozgat müstantiği
103	4786	Abdülmuhsin B.	Korkudeli müstantiği
104	5233	M. Hüsnü B.	Kemaliye hâkimi
105	4875	Kâmil B.	Bozöyük müstantiği

Sıra No.	Sicil No.	Esamî	Memuriyeti hazırası
106	5194	Abdurrahman B.	Mersin sulh hâkimi
107	5270	İsmail Hakkı B.	Keskin ceza hâkimi
108	5444	Niyazi B.	Eskişehir hâkimi
109	5197	Reşat Naili B.	Bornava sulh hâkimi

[Yüz dokuz zattan ibarettir. 17-7-932]

2 inci dereceden 3 üncü dereceye şayanı terfi hâkimler

Sıra No.	Sicil No.	Esami	Memuriyeti hazırası
1	4717	Hasan Tahsin bey	Adana icra muavini
2	4163	Saffet bey	Maraş müddei umumisi
3	1266	Veli bey	Antalya sulh hâkimi
4	710	Aziz Mahmut bey	Urfa âza mülâzimi
5	4036	İsmail bey	Tokat âza mülâzimi
6	750	Sadık bey	Yozgat âza mülâzimi
7	4044	Mahmut Salâhattin bey	Kula âza mülâzimi
8	1451	M. Zülfikar B.	Dersim müstantiği
9	4118	Tevfik bey	Malatya müstantiği
10	886	M. Rasim Bey	Akşehir müstantiği
11	986	Zühtü bey	Artvin müstantiği
12	3992	M. Kadri	Mersin müstantiği
13	3602	Nafiz	Ankara M. U. muavini

[13 zattan ibarettır]

3 üncü dereceden 4 üncü dereceye şayanı terfi hâkimler

Sıra No.	Sicil No.	Esamî	Memuriyeti hazırası
1	301	Abdullah Hilmi B.	Mecitözü hukuk hâkimi
2	1740	İzzet Zeki B.	Ankara sulh hâkimi
3	1904	Nuh Necmettin B.	Bursa âzası
4	1811	Mehmet Muhittin B.	İstanbul müddei umumî muavini
5	4066	Ali Rıza B.	İzmir müddei umumî baş »
6	4098	Ferit B.	Adliye müfettişi
7	1816	M. Arif B.	» »
8	2205	Ali Şadi B.	Muğla müddei umumisi
9	4050	Ziya B.	Adliye müfettişi
10	5283	A. Kemal B.	İstanbul âzası

Sıra No.	Sicil No.	Esamî	Memuriyeti hazırası
11	2399	İ. Etem B.	Gelibolu azası
12	213	Kemal B.	Konya müstantiği
13	4439	Bekir B.	Ceza işleri müdür muavini
14	3340	Abdullah Galip B.	Manisa hukuk hâkimi
15	1311	Hulûsi B.	Tekirdağ âzasından
16	2181	M. Seyfullah B.	Ordu âzası
17	1478	İsmail hakkı B.	Elbistan azası
18	271	Abdullah Kadir B.	Cebelibereket azası
19	1247	Osman B.	Bolu müddei umumisi
20	419	A. Münür B.	Denizli müddei umumisi
21	1742	İsmail B.	Elmalı müddei umumisi
22	407	İbrahim Nazif B.	Yozgat Müddei umumisi
23	4029	İrfan B.	Bolu reisi
24	173	A. İlhami B.	Siirt adlî ihtisas M. U. si
25	168	Nazım B.	» » » müstantiği
26	3282	İsmail Hakkı B.	İstanbul ticaret âzası

[26 zattan ibarettir. 17-7-932]

4 üncü dereceden 5 inci dereceye şayanı terfi hâkimler

Sıra No.	Sicil No.	Esamî	Memuriyeti hazırası
1	2046	Sabri B.	Uşak asliye mahkemesi reisi
2	958	Abdullah B.	Erzincan asliye M. reisi
3	180	Mustafa Celâlettin B.	Bilecik asliye mahkemesi reisi
4	1459	Mustafa nuri B.	Gaziayıntap asliye M, reisi
5	1280	Mehmet Vehbi	Adapazarı hukuk hâkimi
6	1762	Hikmet B.	İstanbul müddei umumî muavini
7	1316	Ali Rıza	Adliye müfettişi
8	1593	Salâhattin B,	» »
9	2121	Ali Rıza B.	İzmir müstantiği
10	2827	Şekip B.	İstanbul icra baş muavini
11	535	Hasan Tahsin	Malatya ihtisas M. U. si
12	2045	Muhittin B.	Temyiz M. baş mümeyyizi
13	5466	H. Fehmi	Amasya asliye âzası
14	582	Behram B.	Ordu âzası

[14 zattan ibarettir. 17-7-932]

5 inci dereceden 6 ıncı dereceye şayanı terfi hâkimler

Sıra No.	Sicil No.	Esami	Memuriyeti hazırası
1	2026	Suat B.	İstanbul icra reisi
2	1986	Mustafa Necati B.	Ankara 2 inci hukuk reisi
3	4	Kasım B.	Adliye müfettişi
4	1081	Hasan Tahsin	Kastamoni müddei umumisi
5	329	İbrahim Ethem	Afyon reisi
6	205	Ali Sakıp	İstanbul âzası
7	746	Osman Sabri	Adliye müfettişi

[7 zattan ibarettr. 17-7-1932]

6 ıncı dereceden ikinci sınıfa şayanı terfi hâkimler

Sıra No.	Sicil No.	Esami	Memuriyeti hazırası
1	2053	Ali Şefkatî bey	Ankara ağır ceza reisi
2	1978	Kudretullah bey	İstanbul üçüncü ceza dairesi Rs.
3	2017	Yusuf Kenan bey	İstanbul müddei umumisi
4	245	Sadi bey	Baş müfettiş
5	65	Yusuf Şükrü bey	Teftiş hey'eti reisi
6	1217	Hüseyin Fevzi bey	İstanbul adlî ihtisas hâkimi
7	2246	Talât	Baş müfettiş

[7 zattan ibarettir. 17-7-1932]

TETKİK VE TETEBBÜ SAHİFELERİ

İNGİLTERENİN HUKUKÎ SİSTEMİ

Mukaddime

Muharriri:
Lévi Ullmann
Paris Darülfünunu Hukuk Fakültesi profesörlerinden

Mütercimi:
Ali Rıza
İzmir Cümhuriyet müddeiumumisi başmuavini

— Geçen nushadan mabaat —

Avrupada mahkemeler, müsbet hukukun hazırlanmasına yardım ederler. Fakat, kazaî kararlara (*Jurisprudence*) hususî bir kuvvet tanıtmak hususunda 30 senedenberi sarfedilen gayretlere rağmen Avrupa milletleri, hâkimi, sadece, mektup kanunu tatbik ve tefsire memur telâkki eden an'anevî fikre bağlı kalmıştır. Arzu edilsin veya edilmesin, Avrupa, «*Mektup Hukuk*» memleketidir. Fransada teamülî hukuk, XV inci ve XVI ıncı asırlarda, mevcudiyetini ancak örflerin resmî tahriri sayesinde kurtarabilmiştir.

İngilterede ise, bunun aksine olarak, İngiliz hukuku hey'eti mecmuasının Blackstone tarafından bir sistem dahiline sokulduğu devir olan ve İngiliz hukukunun klâsik devri tesmiye edebileceğimiz XVIII inci asırda müsbet hukukun büyük bir kısmı, yegâne gözle görünebilir, menbaına mahkeme kararlarında tesadüf edilebilen kaidelerden teşek-

kül etmiştir. Dicey'in gayet makul olarak söylediği gibi, Blackstone'ın ilk tabılarında, parlementonun "*Act*„ leri veya kral fermanları (*ordonanca*) gibi yazılı metinlerden pek az istişhat edilmiştir. Demek oluyor ki mahkemelerin mukarreratı, mektup kanun metnini "*lex scripta*„ ancak arızî olarak tefsir ediyorlardı. Onlar, normal olarak, kanundan ayrı ve müstakil bir hukuk menbaı teşkil ediyorlardı

Bugü ı ihtilâflı bir mes'ele olan bu mukarrerat ile örf arasında — az çok itibarî ve farazi şekilde — bir rabı'a tesisi mümkün olup olmıyacağı, yahut bunların, hakikaten "hâkim tarafından imal olunmus (*Judge-made law*) bir hukuk mu teşkil ettiği mes'elesinin münakaşasına şimdilik girmiyeceğiz. Bu esaslı mes'ele ileride teşrih edilecektir. İngiliz hukuku ile avrupa hukukunun şu kısa mukayesesini yaparken, yalnız vakıaları kaydetmekle iktifa ediyoruz. İmdi, inkâr edilemez ki, bir taraftan westminster sarayında icrayı kaza eden kral mahkemelerinin (*Cours royales*) ilk nakillerini 13 üncü asırda, Bracton da ve *year Books* denilen kolleksiyonda bulduğumuz kararları ve diğer taraftan da Chancellerie mahkemesinin mukarreratı, İngiliz hukukunun teşekkülünde en mühim amilleri teşkil etmişlerdir *Common Law* ve *Equity* "Adlî hukuk„ un öyle iki uzvudur ki avrupa hukukunda hiç bir şey bunların sureti inkişafına temamiyle benzetilemez.

5 — Avrupa hukuku, Roma hukukunun varisi, halefidir. Onun (*catégorie*) lerini, müesseselerini ve hukuku hususiye noktasında müsbet kaidelerinin büyük bir kısmını almış ve muhafaza etmiştir.

Hukuku amme sahasında, hukukcular tarafından kullanılan "*Corpus*„ un metinleri, (*Monarchie*) leri parçalayan siyasî mücadelelerin gıdası olmuştur.-Bil'akis 19 uncu asrın son senelerine kadar, İngiliz ve Amerikalı muharrirler, Millî hukuklarının Roma hukukunun nufuz ve hululüne karşı daima muzafferane bir mukavemet göstermiş olduğunu beyan ediyorlardı.

Maahaza, bu gün bu mes'ele hakkında daha meşkûk bir noktai nazar serdedilmektedir, âlim refiklerimiz profösör Buckland ve Kenny nin şerefine Kembriçte neşrolunan "*Mélanges*„ isimli eserde (İngiliz mahkemeleri huzurunda rüyet olunan muasser davalarda Roma hukuku) mevzuu üzerine yapılmış yepyeni bir tetkikin başında şu satırlar okunmaktadır. "Corpus Juris in İngiliz hukukunun inkişafı üzerine olan tesirleri hakkında daha yazılacak şeyler vardır.

Bitarafane düşünülürse, bu mes'ele hakkındaki müfrit fikirleri mübaleğalı addetmek icap eder. İngiliz hukuk sistemindeki derin hususiyeti ifrata vardırmak arzusu, Roma hukukunun - Manche'in öte tarafında kendisiyle uzun müddet teşriki mesai ettiği klise hukuku ile beraber - Réforme zamanında muvakkaten itibardan düşmesi, nihayet ve bilhassa yukarıda bildirdiğimiz vechile, hukuk tarihi hakkındaki mesainin gecikmesi gibi sebepler; Roma hukukunun İngilteredeki talii hakkında,

Blackstone in 25- Teşrinievvel 1785 de Oxfort da tedris ettiği mezkûr küşat dersinden istimbat edilen bir takım basit delillere müstenit bir efsanenin revaç bulmasına yardım etmiştir. Fakat, bu mevzu üzerine henuz hiç bir şey yazılmadığını iddia etmekte bize ayni derecede mübaleğalı gelmektedir. Muhakkak ki mevzuun çok cazip olmasına rağmen *Equty* sahasında Roma hukukunun hululüne dair yapılan taharriyat, bu hususta henuz bir hüküm vermeğe kâfi neticeler hasıl etmiştir; Fakat buna mukabil, *Common Law* sahası gayet *objectif* bir fikirle ve daha metotlu bir şekilde istikşaf edilmiştir. Bicaenaleyh kabul etmek mümkündür ki 12 inci ve 13 üncü asırlarda Roma hukuku (Normandya ce Anjou krallarının ilk ruhanî hakimleri sayesinde) İngiliz hukukunun teşekkülüne bidayetlerde yardım etmiş isede, bu hukuk 13 üncü asrın nihayetinden itibaren Roma - kline hukukunun tesirlerinden kurtularak müstakil yollardan yürümeğe başlamıştır. 15 ve 16 ıncı asırlarda bu inkişaf oldukca ilerlemiş bulunuyordu. O derece ki avrupada umumî bir şekilde hariçten hukuk alınmağa başlandığı bir devirde genç *Common law* hukuku kendini bundan koruyabilmiştir. İngilterede de bazı hususî şubelere hariçten hukuk girdi. Fakat, gerek şekil, gerek esas, (Muhakeme usulü, müsbet kaideler, müesseseler ve sistemleştirme) hey'eti mecmuası itibarile temamen İngiliz kaldı. Yeni bir teknik, orijinal bir hukuk doğurmuştu. İşte bu ölçü dahilindedir ki avrupa hukukunun aksine olarak İngiliz hukuku "Romenleşmemiştir„ demek doğru olur.

6 — Nihayet, malûm bir keyfiyettir ki İngiliz hukuku kısmen *feodal* bir hukuk olarak kalmıştır. Blakstone'nin *(Commentaires)* lerinin ikinci kitabının başındaki: *(on the feodal system)* başlıklı hususî bir fasılda şöyle yazılıyordu: "İngilterede bütün arazinin doğrudan doğruya veya bilvasıta kraldan geldiği,kabul edilmiş ve bu gün inkârı kabil olmyan hukukî bir prensiptir. Binaenaleyh, "*Absolutun directum deminium*„ valnız kraldadır: tebeanın elindeki bütün arazinin tabiat ve mahiyeti "*Feodum*„ veya "*Fief*„ dir„ bu fasla kârşı bir çok tenkitler yapıldı, fakat, onun başlıca aksamı bir asırdan fazla bir zaman, (*Commentaire*) lerin müteakip tabılarında - son iki tab'ı müstesna - olduğu gıbi muhafaza edilmiştir, (1922) den (1925) e kadar olan kanunların (*act*) kabulü neticesi olarak arazi mülkiyeti hukuku *Lâw of property* nin tedvin edilmesiyle derebeylik izlerinin çoğu ortadan gaip olmuş ise de, 1kânunu sani/926 tarihinde mer'iyete geçen 9/Nisan/925 tarihli kanunun 1 inci bendinin 1 inci maddesinde halâ İngilterede "*At law*„ olarak mevcut bulunan yegâne mülkiyet şeklinin "*Fief*„ olduğu yazılı bulunmaktadır

İngiliz hukuku müessesatından dere beylik damgasını muhafaza etmiş olan yalnız mülkiyet müessesesi değildir. İngilterede dere beyliğin takip ettiği hususî ve çok şayanı merak inkişafa rağmen gerek hukuku amme ve gerek hukuku hususiye sahasında derebeyliğin halâ bariz surette izleri bulunan noktalar pek çoktur. Malikâne sahibi Lort

(*Landlord*) la çiftcisi arasındaki münasebatın örnek teşkil ettiği ve İngiliz hukukunun her faslında tesadüf olunan (*Master and servant principal and agent, husband and Wife, parent and child, vendor and purchaser*.. ilâ, ilâ) merbutiyet (*Ralation*) fikrinde mündemiç (*Feudal element*) in ehemmiyetini, Fakülte reisi Mösyü pound, haklı olarak tebarüz ettirmektedir. Halbuki, Avrupa hukuku an'anelerinde müsbet kaideler mukavelelerden veya iradeden istimzaç olunur.

* * *

Hukuk, tabiat ilimlerine benziyen bir ilimdir; müşahede ve tecrübeye istinat eder.

Bu kitabın mevzuu, İngiltere hukuk sisteminin üç an'anevi - mürekkep cüz'ü *Common Law Equity ve statut Law* ve bunların muhassalasını teşkil eden hali hazır (*agencement*) i ianesiyle nasıl olupta yukarıda gösterilen esaslı mümeyyiz vasıfları haiz bir hukuk doğurduğunu en sıkı bir müşahede usulü ile tetkikidir.

Kitap, diğer taraftan, amelî bir gaye de takip etmektedir. Yirminci asır hukukcularına müzaaf bir vazife düşüyor: hukuku ammede, ilk taslağını bu gün (Milletler cemiyeti) inde bulan beynelmilel teşkilât vücude getirmek: efrat arasındaki münasebetlerde de bütün memleketler arasındaki iş münasebetlerini [Ticarî, münasebetleri] tanzim edecek yeknesak bir hukuk esası bulmak.

Bu cihanşümul [Syntèse], "*Lawyers*„ lerin ve "*Civilians*„ ların [hukukcularla siyasetcilerin]müşterek eseri olacaktır. Bu iş anglo - sakson hukuku ile *avrupa* hukukunun - şuurlu veya insiyakî surette - hayırlı bir imtizacından doğacaktır.

Şüphesiz, muasır dünyada kendilerini doğuran medeniyetleri tatmin etmiş ve bu gün onları hâlâ tamamen veya kısmen idare etmekte bulunmuş olan islâm hukuku gibi, Çin hukuku gibi diğer orijinal eski hukuk sistemleri mevcuttur, Fakat, içinde felsefenin ve dinin de yer bulduğu bu sistemleri vücude getirmiş olan hukuk menbaları ile bunların sureti tensiki, onları, kat'i mevzuunu biraz evvel tayin ettiğimiz hukukî mesaiye - hiç olmazsa esaslı surette - iştirake gayri salih kılmaktadır. O mesai kıymeti tecrübeden geçmiş vasıtalara şiddetle muhtaçtır.

Hayale kapılmamalı yapılacak iş güçtür. Fakat, daha şimdiden onun tahakkukuna doğru gidiliyor. Bizzat [Milletler cemiyeti] nin bizimkilere müşabih olan "*Mektup*„ teşkilâtı esasiyesinde; Versay muahedesile vücude getirilen muhtelif mahkemelerle bunların usulü muhakemelerinin tanzim şeklinde, beynelmilel daimî adalet divanının nizamnamesinde, yer yüzündeki mahkemelerin en yükseği olan bu mahkemenin isdar ettiği kararlardaki irtibatta iki sistemin iştiraki mesaisi parlak bir surette tezahür etmektedir. Ceneve içtimalarında veya lâhi celselerinde, İngiliz kanun adamları, 12 inci ve 13 üncü asırdan beri Normandiya ve Anju krallarının etrafında veya eski wastminster sarayında toplanan meclislerin içtimalarının veya celselerinin ve Amerikalılar da

muasır federal teşkilatlarının ve yüksek mahkemelerinin beynelmilel sahada vücut bulmuş bir timsalini görmekte nasıl tereddüt edebilirler, ?

Hukuku hususiye sahasında iş daha az ilerlemiş olmakla beraber burada da muvaffak olunacağına itimat edilebilir İsviçreCümhuriyetinin federal Borçlar kanunu, cihanşümul bir iş hukukunun beynelmilel şekilde sistemleştirilmesi için mükemmel bir çerçeve arzetmektedir. Son 40 senelik tedvin ve takviye faaliyetinin neticesi olan büyük İngiliz - Amerikan kanunları, bizim bu satırları yazdığımız sırada Lâtin hukukunun gençleştirilmesi için devamlı bir faaliyetle çalışan Fransız, İtalyan komitesinin hazırladığı metinlerle birlikte bu beynelmilel hukuk hamueuna karıştırılabilir.

Aralarındaki mübayenetin basit bir şekle irtağı imkânsız görünen bazı mes'elelere dair yaptığımız mukayeseli tetkiklerle bu işin mümkün olabileceği hakkında kâmil bir kanaat hasıl ettik. Nihayet, Riode Janeiro da yakın zamanlarda toplanan Amerikan hukukcular kongresinin kanunların tevhidi noştasından istibsal ettiği neticelere karşı da çok haklı ümitler besleyemez miyiz ?

Avrupa ve şark hukukcularına İngiliz hukuk menbalarının sureti tensikine dair yazılmış gayet muhtasar, fakat mümkün olduğu kadar vazıh [bu bizim yegâne emelimizdir.] bir kitap verirken bu asrın şerefli bir sulh abidesi olması mümkün ve lâzım olan bu abideye mütevazi bir taş getirmek istedik.

Yukarıdaki izahatımızla anlaşılır ki, biz, bu mevzu hakkında Anglo - sakson karilerine her hangi bir şey öğretmek iddiasında — hatta hotbinliğinde diye yazabilirdik. - asla değiliz. Bu kitabın onlara vapacağı hizmetler bizzat kitabın noksanından neş'et edecektir ; Dicey, Boutmy tarafından İngiliz teşkilâtı esasiyesinde teşhis edilen hukuk menbalarının taksiminden bahsederken demiyor muyduk ki: "Bu taksim tarzı„ tamamiyle bir İngiliz muharriri tarafından tabiî suretinde kabul edilebilecek bir tarz değildir ; fakat; o, İngiliz teşkilâtı esasiye kanununun muhtelif menbaları arasındaki - çok deta gözümüzden kaçan farklar üzerine nazarı dikkatimizi celp edecektir. „ ? biz de Fransada bir Anglo - sakson hukukcusu tarafından avrupa hukuk sistemine dair yapılmış bir tetkikin, bizim için öğretici şeylerle dolu olduğunu takdir etmez miyiz ? eğer, geç neşrine karar verdiğimiz ve mütevazi cilt yukarıda ima ve işaret ettiğimiz tarzda düşüncelere ve mesaiye yol açarsa, giriştiğimiz bu teşebbüsten vazgeçmek hususundaki arzulara müteaddit def'alar karşı koymuş olduğumuzdan dolayı kendimizi bahtiyar addedeceğiz.

Son bir kelime daha "*Systématique*„ zihninde yerleşmiş noktai nazar değildir. *Comparatif* [Mukayesevî], tarafgir *partial* in müteradifi değildir yanlış tefsir olunmuş tecrübelerden ürktüğümüz kadar bir tarafa

mütemayil olan müşahedelerden de nefret ederiz. Bu gün başka bir milletin kanunları, örfleri, müesseseleri, tabayii, ef'ali ve düşünceleri hakkında bir hüküm vermeğe davet olunan her hangi bir şahsın ; büyük İspanyolun [Don Quichote] un ağzından, adasının idaresine giderken Sanço Pançaya söylettiği şu hakimane nasihatın derinliklerine huşu ile nufuz etmesi, insaniyetin selâmeti için elzemdir.

"No te ciegue la pasiôn propia en la causa ajena; que les yerros que en ella hicieres las mas veces seran sin ramedio; y si le tuvieren sera à costa de tu credito, y aun de tu hacienda,.

Versay Temmuz/927

---

[1] " Başkasının işinde ihtiras gözünü kamaştırmasın. çünkü, o işte işleyeceğin hatalarını ekseriya telâfisi mümkün değildir. Ve o hatalar, senin şerefini, hatta menfaatini de ihlâl eder. ,, [Oudinot ve Rosset nin ilk Fransızca tercümesinden]

GAYRİ RESMÎ KISIM

Şikâyet ve itiraz sebep ve müddetleri, temyizi kabil karar ve müddetler, müruru zaman ve hakkı düşüren hal ve müddetler, alelûmum müddet ve mehiller, cezaî müeyyideler

Yazan: Adliye Vekâleti
Hukuk İşleri Müdürü
Yusuf Ziyaettin Bf.

— Geçen nushadan mabaat —

Müddetler ve mehiller

Madde 9 — İcra ve iflâs daireleri para ve kıymetli evrak ve değerli şeyleri ertesi günü sağlam bir bankaya ve bulunmayan yerlerde mahkeme veya icra sandıklarına bırakmağa mecburdurlar.

Madde 24 — Bir menkulün teslimine dair olan ilâmda icra emri müddeti beş gündür.

Madde 25 — çocuk teslimine dair olan ilâmda icra emri beş müddeti gündür.

Madde 26 — Gayri menkulün tahliye ve teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince - gayri menkul borçlunun elinde ise - beş gün içinde teslim etmesi için icra emirleri tebliğ olunur.

Gayri menkul içinde bulunan eşyanın - eğer borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş ve değilse otuz gün içinde - borçlu tarafından alınması veya masrafın ödenmesi hakkında tebliğat yapılır.

Madde — 29 Teslimine hükmolunan gayri menkulün şağili (üçüncü

şahsın) yedini veya mülkiyetini borçludan telâkki etmeyip doğrudan doğruya işğal ettiğini tapu kaydını göstermek suretile iddia ettiği takdirde mahkemeye müracaat ile yedi gün içinde dava açması için mehil verilir.

Madde 30 — Bir işin yapılmasına mütedair ilâmda icra emri müddeti beş gündür.

Madde31— Bir irtifak hakkının kaldırılmasına ve yahut öyle bir hakkın tahmiline mütedair ilâm icraya verilince beş gün içinde yapılması hakkında bir icra emri tebliğ olunur.

Madde 32 — Para borcuna, teminat verilmesine dair olan ilâm icra dairesine verilince beş günlük bir icra emri tebliğ olunur.

Madde 36 — Borçlu temyiz davasında haksız çıktığı takdirde hükmulunan şeyi eda ve teslim edeceğine dair kavi kefalet göstermiş yahut hükmolunan para ve eşyayı resmî bir mevkie depozito etmiş veya hasmı tarafından mal ve mülkleri haczedilmiş olduğunu isbat ederse icranın geri bırakılması için temyiz mahkemesinden karar alınmak üzere icra memurları tarafından kendisine münasipbir mühlet verilir.

Madde 44 — İflâsa tâbi olup ta ticaretlerini terk eylediklerini kanun dairesinde ilân eden şahıslar hakkında ilân tarihinden itibaren bir sene içinde iflâs yolile takip yapılabilir.

Madde 52 — Karısı veyahut kocası ve kan ve sahriyet itibarile usul veya füruundan birisi ölen bir borçlu aleyhinde takip ölüm günile beraber üç gün için talik olunur.

Madde 53 — Terekenin borçlarından dolayı ölüm günile beraber üç gün içinde takip geri bırakılır.

Madde 54 — Mümessili olmıyan bir mevkuf veya mahpus aleyhine takipte mümessil tayini vesayet makamına ait olmadıkça icra memuru bir mümessil tayin etmesi için kendilerine bir mühlet verir ve takibi bu müddetin bitmesine bırakır.

Madde 55 — Borçlunun mümessil tayin edemiyecek derecede resmî vesika ile sabit olan ağır hastalığı halinde icra memurluğunca takip muayyen bir müddet talik olunur.

Madde 56 — Müddetin hitamı bir tatil veya talik gününe tesadüf ederse müddei tatil veya talikin hitamından sonra üç gün daha uzatılır.

Madde 60 — Takip talebi üzerine tebliğ olunacak ödeme emrinde borcun ve masrafların on gün içinde ödenmesi veya teminatın gösterilmesi ihtar olunur.

Borçlu, borcun tamamını veya bir kısmını veyahut alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazda bulunmadığı takdirde on gün içinde mal beyanında bulunması 74 lâzımdır.

Madde 61 — Ödeme emri borçluya takip talebinden itibaren nihayet üç gün içinde tebliğ ettirilir.

Madde 69 — Muvakaten ref kararının tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde borçlu takibin yapıldığı mahal veya alacaklının ikametgâhı mahkemesinde borçtan kurtulma davası açabilir.

Madde 70 — Tetkik mercii itirazın ref'i hakkındaki talep üzerine on sekizinci maddeye tevfikan iki tarafı davetle beş gün içinde karar verir.

Madde 72 — Takibe itiraz etmemiş veya ettiği itiraz hakkında ref kararı verilmiş olması yüzünden borçlu olmadığı bir parayı ödemek mecburiyetinde kalan kimse ödediğinden itibaren bir sene içinde mahkemeye müracaatla paranın geri alınmasını istiyebilir.

Madde 75 — İtirazın kat'î veya muvakkat surette ref'ine karar verilen borçlu bu kararın kendisine tebliğinden itibaren üç gün içinde 74 üncü maddede gösterildiği üzere beyanda bulunmıya mecburdur. [Ref kararı borçlunun vicahında verilmişse bu müddet kararın tefhiminden başlar.]

Madde 76 — Mal beyanında bulunmıyan borçlu beyanda bulununcıya kadar icra memuru tarafından bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapis ile tazyik olunur.

Madde 77 — Beyanında malı olmadığını bildirmiş veya borcuna yetecek malı göstermemiş ve yahut beyandan imtina etmiş olan borçlu sonradan kazandığı malları ve kazancında ve gelirinde vukua Gelen tezayütleri yedi gün içinde mezkûr daireye taahhütlü mektupla veya şifahî olarak bildirmeğe mecburdur.

Madde 79 — İcra dairesi talepten üç gün içinde haciz yapar.

Madde 84 — Yetişmemiş her nevi toprak ve ağaç mahsulleri yetişmeleri zamanından en çok ikl ay evvel haciz olunabilir.

Madde 97 — İstihkak iddiasına karşı alacaklı ve borçlu tarafından itiraz edilirse icra dairesi o şahsa yedi gün içinde mahkemeye müracaat etmesini bildirir.

Madde 99 — Haczedilen şeyi borçlunun yeddinde olmayıp üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden üçüncü bir şahıs nezdinde bulu-

nursa icra dairesi o şahıs aleyhine mahkemeye müracaat için alacaklıya yedi günlük mühlet verir.

Madde 101 — Fıkra 2 - Hacze iştirak evliliğin veya vesayet ve velâyet ve kayyımlığın devamı esnasında veya zevalini takip eden sene içinde talep olunmak şarttır.

Madde 101 — Fıkra 6 - Hacize iştirak taleplerine karşı itiraz vukuunda hazce iştirak talep eden kimse hacze iştirake muvakkaten kabul olunarak yedi gün içinde dava açması lûzumu kendisine bildirilir.

Madde 103 — Menkul ve gayri menkul malların haczinde zabıt varakası tutulurken hazır bulunmıyan alacaklı ve borçlu üç gün içinde zabıt varakasının tetkiki ve diyeceği varsa söylemesi için icra dairesine davet olunur.

Madde 106 — Haczedilen mal menkul ise hacizden nihayet altı ay ve gayri menkul ise nihayet iki senede satılmasını alacaklı isteyebilir.

Madde 111 — Satışın durabilmesi için borçlunun kâfi miktar malı haczedilmiş bulunması ve her taksitin borcun dörtte bir miktarından aşağı olmaması ve nihayet aydan aʎa verilmesi ve müddetin üç aydan fazla olmaması şarttır.

Madde 112 — Menkul mallar satış talebinden nihayet bir ay içinde satılır.

Madde 116 — İkinci artırma ilk artırmayı takip eden on beş gün içinde yapılır.

Madde 118 — Menkulün satışında icra memuru tarafından satış bedelini vermek için müşteriye yedi günü geçmemek üzere mühlet verilir.

Madde 123— Gayri menkuller satış talebinden nihayet iki ay içinde açık artırma ile satılır.

Madde 124 — Gayri menkulün satılma şartını ihtiva eden şartname artırmadan evvel en az on gün müddetle icra dairesinde herkesin görmesi için açık bulundurulur.

Madde 125 — İpotek ve ipotekli borç senedile temin edilmiş olup ta bu suretle müşteriye devrolunan borçtan asıl borçlunun kurtulması alacaklının müracaat hakkının mahfuz olduğunu ihaleden itibaren bir sene içinde kendisine bildirmemiş olmasına bağlıdır.

Madde 126 — Gayri menkullerde artırma satışdan en az bir ay evvel ilân olunur. Bu ilânda:

Tâyin edilen zamanda artırma bedeli gayri menkulün muhammen kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulmadığı takdirde en son artıranın taahhüdü baki kalmak üzere on beş gün temdit olunacağı ve onbeşinci günü aynı saatta gavri menkulün ahare ihale edileceği [3] ipotek sahibi

alacaklılarla diğer alâkadarların gayri menkul üzerindeki haklarını hususile faiz ve masrafa dair olan iddialarını evrakı müsbitelerile yirmi gün içinde icra dairesine bildirmeleri [4] ilâve edilir.

Madde 129 — 126 ıncı maddenin üçüncü fıkrasında satış şartnamesinde muharrer olduğu üzere artırma bedeli gayri menkul için tahmin edilmiş olan kıymetin en az yüzde yetmiş beşini bulmamış ve şayet satış isteyenin alacağına ruchanı olan diğer alacaklar o gayri menkul ile temin edilmişse - artırma bedeli bu suretle ruchanı olan alacakların mecmuundan fazlaya çıkmamış olduğu takdirde - en çok artıranın taahhüdü baki kalmak üzere gayri menkul artırma ilânında gösterilen on beş gün nihayetinde artırana ihale edilir.

Madde 130 — Gayri menkulün satış bedelini ödemek üzere alıcıya yedi günü geçmemek üzere bir mühlet verilir.

Madde 133 — Gayri menkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale feshedilir ve kendisinden evvel yüksek teklifde bulunan kimse arzetmiş olduğu bedelle almağa razı olursa ona ihale olmadığı takdirde on beş gün müddetle artırmaya çıkarılır.

Madde 135 — Satılan ve alıcı namına tapuya tescil edilen gayri menkul borçlu tarafından veya hacizden evvelki bir tarihte yapıldığı tevsik edilmiş bir akde müstenit olmayarak başkalarınnca işgal edilmişse on beş gün içinde tahliyesi için borçluya veya işgal edene bir tahriri emir tebliğ edilir. Bu müddet içinde tahliye edilmezse zorla çıkarılıp gayri menkul alıcıya teslim olunur.

Madde 143 : — Fıkra 3 — Alacaklı aciz vesikası aldıktan bir sene içinde takibe tevessül ederse yeniden ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Madde 146 — Rehnin paraya çevrilmesine mütedair takip talebi üzerine 60 ıncı maddeye tevfikan ödeme emrinde gösterilecek müddet menkulde 15 gün, gayri menkulde 30 gündür. (10) gün içinde itiraz olunmaz veya 1 No. lı fıkrada yazılı müddetler içinde borç ödenmezse rehnin satılacağı ihtar olunur.

Madde 148 — Alacaklı menkul rehinin satışını ödeme emrinin tebliğinden altı ay içinde ve gayri menkul rehinin satışını da ayni tarihten sonra nihayet iki sene içinde istiyebilir.

Madde 153 — İpotekle temin edilmiş ve vadesi gelmiş bir alacağın borçlusu icra dairesine müracaatla alacaklısının kayıp veya ikametgâhının meçhul bulunduğunu veya borcu almaktan ve ipoteki çözmekten imtina eylediğini beyan ederse icra dairesi on beş gün içinde daireye gelerek parayı almasını ve ipoteki çözmesini alacaklıya usulüne göre tebliğ eder. Alacaklı bu müddet içinde gelmediği veya gelip te kanunen makbul bir sebep beyan etmeksizin parayı almaktan ve ipoteki çözmekten imtina eylediği takdirde borçlu borcunu icra dairesine tamamile yatırırsa tetkik mercii verilen paranın alacaklı namına hıfzına ve ipotek kaydının terkinine karar verir.

Madde 155 — Borçlu iflâs yoliyle takibe tabi şahıslardan olup ta on gün içinde borcu ödemediği veya itiraz etmediği takdirde alacaklı tarafından iflâs istenebilir.

Madde 157 — İflâs talebini geri alan alacaklı bir ay geçmedikçe bu talebini yenileyemez.

Madde 158 — Borçlunun itiraz ve defileri varit görülmezse mahkeme on gün içinde borcun ifasını veya o miktar meblâğın mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya emreder.

Madde 163 — icra ve iflâs kanununun 161 inci maddesi mucibince alacaklının talebile mahkemece borçluya ait malların defterinin tutulmasına dair ittihaz edilen karara tevfikan iflâs idaresi tarafından tutulan defterin hükmü mahkemece temdit edilmemiş ise yapıldığı tarihten dört ay sonra kendiliğinden ortadan kalkar.

Madde 168—Çekler, ve poliçeler ve emre muharrer senetler hakkındaki takip usulüne tevfikan tebliğ ettirilecek ödeme emrinde ödeme ve mal beyanı müddetleri beş gündür.

Madde 174 — Her kim takip talebine itiraz etmemesi yüzünden borçlu olmadığı bir parayı odemiş ise 72 inci maddeye tevfikan ödediği tarihten itıbaren bir sene içinde umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaatla parayı geri almak hakkını muhafaza eder. 178 inci maddeye göre itirazın reddinden sonra ödenmiş olan böyle bir para hakkında dahi hüküm aynidir.

Madde 176 — İflâs talebini geri alan alacaklı bir ay seçmedikçe bu talebini yenileyemez, [Madde: 159]

Madde 178 — İflâsa tabi bir borçlu aleyhine alacaklılardan birinin haciz yolile takibi neticesinde yapılan haciz borçlunun yarı mevcudunun elden çıkmasına sebep olup ta geri kalanı muaccel ve vadesi bir sene içerisinde hulûl adecek diğer borçlarını ödemeğe yetişmiyorsa derhal aczini bildirerek iflâsını istemeğe mecburdur.

Madde 194 — Müstacel haller müstesna olmak üzere müflisin müddei ve müddeaaleyh olduğu hukuk davalarına ancak alacaklıların ikinci toplanmasından on gün sönra devam olunabilir.

Madde 206 — Rüchan hakları:

Birinci sıra (A) İflâsın açılmasından bir evvelki sene için hizmetçi ücretleri

Birinci sıra (B) İflâsın açılmasından evvelki altı ay için yazıhanenin memur, kâtip ve müstahdemlerile müessesede daimî çalışan memur ve müstahdemlerin ücretleri

Birinci sıra (C) iflâsın açılmasından evvelki üç ay için gündelik veya parça üzerine çalışan fabrika işcilerile sair işcilerin ücretleri.

Mabaadi var

Hâkimlerin idaresi münasebetile:

Hukuk Karşısında

HAKKANİYET VE NISFET

Müellifi

Brüksel bidayet hâkimlerinden

Henri de Page

Mütercimi

İstanbul ticaret M. hâkimlerinden

I. Hakkı

[Baş tarafı 119 ve 122 numaralı nüshadadır]

Binaenaleyh biz hukukun menabiine kadar çıkan ve kelimenin bütün manasile an'anevi olan ve ilimlerine o kadar mağrur bulunan asrı hazır hukukçularının bile ciddî bir taraftan aciz kaldıkları bir manzara karşısında bulunuyoruz. Çünkü eğer onlar bundan bahsediyorlarsa ona dair biraz birşey söylemek içindir, ve (Bonnecasse) in hukukî adalete mukabil olarak göstermesi hukuk telâkkisinin yanlış bir neticesidir. (Van den Eyken) onu, ekseriya hatayı korumak için kullanılan bir tabir olarak gösteriyor.

Markovrftoh, adalet ve hakkaniyet mefhumlarının yalnız bir tabir meselesi olduğunu iddia ederek (her birisi hukuku müsbeteyi ilham eden ulvî kaideyi ifade ederler) diyor.

Bu tarzı müşahede bizi tatmin etmez. Tarih ve an'aneviye hakkanisi mefhumunun bize izhar eylediği (sebat ve deymumet) kadar şayanı dikkat sebat ve deymumet hadisesi önünde bulunduğumuzu gösteriyorsa böyle bir mefhumun ayni mahiyette bir ihtiyaca tekabül eylediğini istidlâl eylemek pek tabii olur. Meselenin bir tabir ihtilâfından ibaret olduğunu iddia eylemek kudretsizliği ifade etmekle dirdir. Bir kelime bir fikre tekabül etmeksizin asırlarca devam ederler. Aksi takdirde bu iki mefhumun bütün mevzuatı hukukiyede mevcut olması ve şe'ni olarak hiçbir hikmeti vücudu olmaksızın devam eylemesi garip olur. Hakikatte meseleyi bir kül halinde tetkik etmelidir ve asrı hazır hu-

kukunda hakkaniyet ne olabilir? sualine cevap vermezden evvel tarihte ne idi? ve müessesatı hukukiyenin inkişafında oynadığı rol ne idi? Suallerinin cevaplarını araştırmalıdır. Bu rol bize, onun tekabül ettiği ihtiyacı ve bu ihtiyaçların niçin değiştiğini ve bu mefhumun husule getirdiği telâkkinin ne derece derin akisler bıraktığını ayni zamanda gösterecektir.

II

Bu noktai nazardan meselenin menbalarına geitmezden evvel, tetkike veçhe vermek hususunda ehemmiyeti şayanı ihmal olmıyan iki vakıayı tenvir etmek münasip olur.

Bu vak'alar bir taraftan hakkaniyetin tatmin edeceği ihtiyaçlarla diğer taraftan menşeinden itibaren hukukun tatbikatına onları sokmak külfetini tahammül eden organlarla alâkadardır. Görülüyor ki tarif ve hüküm etmezden evvel müşahedeyi tavsiye eden ilmî metoda hakikî bir surette merbut bulunuyoruz.

A: Bu vakalardan birisi zannımıza göre esaslıdır

Bu vakıa, hakkaniyetin, dnima hukuku mektubeden müstakil ve daha ziyade onu tahfif ve tashih etmek gayesini takip eden bir mefhum (notion) olarak telâkki edilmesinden ibarettir. Hukuk ile hakkaniyet arasında ayniyet yoktur: Daha ziyade tezat mevcuttur. Her iki mefhum muhtelif ihtiyaçlara tekabül eder. Onların ahenktar surette imtizaç ve inhilâlinden adalet doğar

Hakkaniyetin umumiyetle oynadığı rolün daima bundan ibaret olduğunu Portolis ve Merlin de dahil olduğu halde hemen her asırdaki hukukşinasların yaptıkları tariflerden kâfi derecede vüzuhla istidlâl olunur. Bu iki hukukşinastan sonra artık silsile bozuluyor. Bunun sebeplerini göstermek bize zait gibi geliyor.

Bu tarifler bize asrı hazır hukukçularının yaptıkları terkip tecrübelerinden daha esaslı alâka arzediyor. Çünkü bu tarifler; muhtelif asırlardaki fikirlerin sadık birer akisleridir ve bu gölgeler sayesinde tarihte bu asırların ihtiyaçlarının ne olduğunu tekrar tesis eder ve

müşterek noktaların mukayesesile tarihin hakiki silsilesine vasıl olabiliriz.

***

Aristo hukuku sırfenin saflarını takviye etmek ve boşluklarını doldurmak ve bazan husule getirdiği müessif neticeleri tadil eylemek için onun yanında ahzü mevki eden bir kuvvetin vücudünü idrak etmiş gibi görünüyor. Bu (tamamen kanunî olan doğruluğun en doğru bir şekle kalbidir.) Başka yerde ayni feylesof, hakkaniyeti (vazı kanunun hepsini sıhhatle tarif edemediğinden dolayı sükûtla geçiştirdiği hukuku sabıkayı tashih eden bir nevi doğruluk ve namuskârlık) olarak telâkki ediyor.Yunanilerde diğer kavimlerde olduğu gibi bir hukuk dehası olmadığı malûmdur. Bununla beraber, feylesofları hukuku mektubenin ne tamamen hukuk ne de adalet olmadığını ve hukuku müsbete haricinde onun kadar şayanı hürmet ve ittiba diğer kuvvetler bulunduğunu ve hukukunun insanî birşey yani nakise ve zaafları olduğunu ve hakkaniyet ismi altında içtima eden bu kuvvetlerin, noksanları derecesinde yine onunla taaruz eylediğini görmüşlerdir.

Binaenaleyh görülüyor ki bütün hukuk sistemlerinde ve hakkaniyetin manasını izah ve tatbiki temin için hukukşinasların kullandıkları bütün formüllerde biz Aristonun tarifinin ruhunu buluruz.

Ayni cezrî fikri Siseronun (Ciceron) (Summum Jus, summainjurio) sinde ve bütün pretör hukukunun esasında görmiyor muyuz? (Story Randal) isminde büyük bir İngiliz âlimi (pretörün adaleti, menşeini hiç şüphesiz hukuka muhalif olarak hakkaniyetin tatbik edilmesinde bulunuyor) diyor ve Groçyüs (hakkaniyet ; kanunu tashih eder) diyor.

Sain Germain adalete ayni gaye ve vazifeyi veriyor. « Bunun için bazı muayyen ahvalde hukuk kelimelerini bırakarak akıl ve adaletin talep ettiğini yapmak zaruri olur ve hakkaniyet ancak bu maksat için emrolunmuştur. Yani hukukun şiddetini tahfif ve tadil için ayni tabiri bütün İngiliz müelliflerinde buluruz.

Holdsworth hakkaniyetin cezrî fikrinin hukukunun tamamen tatbikinde olduğunu tesbik eder ki bunun birçok hukuk sistemlerinin inkişafının her safhasında müşterek bir fikir olarak göründüğünü ilâve ediyor.

Nihayet hukuku mektubenin şiddet ve natamamiyetile tezat teşkil eden bu hakkaniyetin kat'î mefhumunun kanunu medeni (Code civil) e kadar devam ettiğini de ilâve etmek muvafık olur.

Kanunun kudret ve kifayetsizliğini evvelden tahmin eden (Portalis) diyor ki: (Vazı'ı kanunları bir ilâh gibi ve hâkimleri sanki insan değilmiş gibi muhakeme ediyoruz. Her devirde hakkaniyetin kanunların mütemmimi olduğu iddia edildi. Onsuz hâkimin vazifesi birçok hallerde gayri mümkün bir hale gelirdi. Çünki muayyen bir metnin tatbikine tamamen uygun ihtilâflar nadiren vukua gelir. Bu, hadiseler nisbetinde kanunun kifayetsizliğinden tevellüt eder. Cemiyet işlerinin selâmetle yürüyebilmesi için hakimin kanunları tefsir etmek ve indelhace boşluklarını doldurmak hakkına malik olmaları lâzımdır. (Bir hâkim, hakkı teşriin ruhuna iştirak eder. (Un juge est asso ciè à lèsprit de lègislation) kanunun vazıh ve kat'î olduğu müddetçe (hakkaniyet) in müdahale edemiyeceğini söyliyen (Merlin) buna rağmen (kanun, haricî manzarasile mütehakkim bir şiddet arzeder, fakat hakkaniyet istilzam eylediği takdirde yine kanun o şiddeti tadil etmek vazifesini hâkime bırakır.) diyordu. Bizzat Toullier (hakkaniyete gelince: Her zaman onun kanunların bir mütemmimi olduğu söylendi. Bundan daha doğru daha hakiki birşey yoktur, elverir ki hakkaniyet ilim tarafından idare olunsun. Aksi takdirde bu fikir, tamamen hayalî bir hakkaniyet hüyülâsı taharrisi arasında yolunu şaşıracaktır) diyordu.

Hulâsa, her asırda hakkaniyete dair teklif olunan muhtelif tariflerin tetkikinden bize yol gösteren bir ip ucu çıkıyor. (Fil Conducteur) bütün tarifler ayni menbaa, kadimi felsefeye müncer oulur, dinecek. Bu felsefenin de aldanabileceği iddia olunabilir.Fakat şu var ki, yekdiğerinden çok muhtelif hukuk sistemleri koyan kavimlerin bu tariflerinin birbirine tetabuk etmeleri calibi dikkattir. Yalnız bu hakkaniyetin hakiki ve sabit bir ihtiyaca tekabül ettiğini gösterir. Zamanımızda bile hâlâ kulaklarımızda (Antig one) nin sadası çınlıyor gibi geliyor: (Senin kanunlarının bir faniye hiçbir zaman yazılmamış bulunan ilâhi akidelere muhalefet ettirmek kudretini verecek kadar kâfi kuvveti haiz olduğunu zannetmiyorum. Onlar bugün veya dün için mevcut değildirler. Onlar ebedidir. Ve hiçbir kimse onların hangi maziye kadar çıktığını bilmez.) Dünyada siyasî kuvvetten başka diğer kuvvetler olduğunu söyliyek lâyikler; ancak, henüz yaşıyan bir fikrin nakilidirler.

***

Hakkaniyet teşriî değil, adlî bir haktan inbias eder. Tarihin bize gösterdiği ikinci vakıa budur.

Bunlar hukuku tatbik ile mükellef olan uzuvlardır.İngilteredeki mütehassıs divanlar, Fransa ve Belçikadaki içtihadı tesis eden mahkemeler, müna-

zaayı hal ve usulü tayin ile mükellef olan Romadaki hâkim (pretör)... ler ki daima hakkaniyetin tatbiki ile mükelleftirler.

Hatta başka türlü olamazdı da denebilir. Çünkü eğer hakkaniyet kanunu tahfif ve tadil ve tashih etmek itibarile bizzat kanun tezat bir mevki iştigal ediyorsa bu, onun ihtiyaç halinde kanunları vaz ve tedvin eden kuvvetten başka bir kuvvetten sadır olmasını zarurî kılar.

Romada bu noktada başka tedbirler alınmıştır. Bunlar üzerinde tevakkuf beyhudedir. Pretörler ; hiç bir zaman vücut bulmamış olan kuvvei teşriiyeden me'huz bir vekâlet ve salâhiyete müsteniden hareket etmezler.Zaten emirnameler (edit) doğrudan doğruya ne bir kaideyi ilga ne de yeni bir kaide vazedebilirdi. Fakat tatbikatta gerek mevcut bir kanunu mer'iyetten iskat gerek sakıt olan bir kanunu istihlâf edecek mahiyette usulî bir vasıta ihdas efmek suretile ayni neticeye vasıl olurdu. Protör hukuku medeniyeyi ne yapabilir, ne de bozabilir. Yalnız onu yapan ve bozan kanundan vazgeçilmesine müsaade edebilir. Binaenaleyh bu, kelimenin bütün şümulile ancak adlî hukukta mevki bulur.

İngilterede (Equity) ; vazifesi hukuku umumiye (Commun lavv) prensiplerinin hiçbir müracaat ve istinaf hakkı kabul etmediği zamanlarda efradın yardımına koşmaktan veyahut-bu hadise-çok karakteriktir - hukuku umumiye mahkemelerinin kararları adaletsiz veya çok şiddetli olduğu takdirde onları iptal etmekten ibaret olan ve «vicdan şuraları» (Cours de Consaèvce) denilen hususi mahkemeler tarafından tatbik olunan kaidelerin heyeti mecmuasıdır. Bu mahkemelerin bu ikinci imtiyazları hukuku umumiye mahkemelerile «Şansöliye» arasında çok vahim ihtilâflara sebebiyet verdi. Ve bu ihtilâflar kıralın 26 temmuz 1616 tarihli bir emirnamesile «Chanceler» lehine hallolundu.

Hakkaniyet mahkemelerinin menşei «Şansöliye» nin hakkı kazasıdır. Kıral, adalet çeşmesidir. O, hukuku umumiye mahkemelerinin hukuk ve salâhiyetlerini tayin eden beratlar « brefs » ısdar etmekle beraber âdat ve an'ane ile tevsi edilen bu beratların kâfi olmadığı tezahür ettiği veya müfrit neticelere bais olduğu ahvalde hakkı kazasına istinaden bu mahkemelere de müdahale edebilir. Kıral bunu kendi yüksek memuru «Şansöliye» si vasıtasile yapar ve Şansöliye hakkaniyet mahkemesine riyaset eder ve örfi hukuka güre değil fakat esas itibarile vicdanî mecburiyetlerden mülhem olan bir pirensipler tevfikan hükmeder Şansöliyeye merhamet talebile müracaat olunurdu. O da akıl, hüsnü niyet ve vicdan namına müdahale ederdi.»

İngiliz hakkaniyet mahkemelerinin menşe'leri karanlıktır. «Levy Ullman», Şansöliyeye ilk tevdi olunan işlerin hukuku umumiye mahkemelerinden maruz kaldıkları veya yuksek mevki sahibi olan veya baron, Şerif gibi diğer makamlar tarafından fevkalâde himaye gören kimselerin mevkii içtimaileri dolayısile bu mahkemeler huzurunda tadil

761

ettiremedikleri haksızlığı izale etmek vesilesile kırala takdim edilmiş istidalar olduğunda İngiliz müelliflerinin müttefik olduklarını söylüyor. Daha iptidalarda Şansöliye! müstesna bir mevki işgal eden ve hükümdarların ruhunu ve mühürünü elde eden kıralın hususî rahibi olarak telâkki olunurdu. Ne olursa olsun sapit olan iki nokta mevcuttur: Biri İngiliz hakkaniyet divanının Roma hukukunda pretörün malik olduğu ayni salâhiyet ve imtiyazlara sahip telâkki olunduğu diğeri de bu divanın tatbik ettiği kaidelerin ne örften ne de kavanini mektubeden iktibas edilmediğidir.. Bu, bir adlî hukuktur.

Bizim memleketlerde hakkaniyetin en göze çarpan noktası; «bilhassa iktisap, hakkını suiistimali» içtihadın bir mahsulü olmasıdır. İsviçre kanunu medenisinin hâkime tanıttığı salâhiyetler; içtihadın bizzat vazıı kanun tarafından kabul edilmiş şekilleridir.

Binaenaleyh, hukuk tarihinin her safhasında hakkaniyetin hukuku mektubeye muarız ve belki her devletin mevzuatı kanuniyesinde adlî hukuktan münbais ve onu ihzardan ziyade tatbik ile mükellef uzuvlara mevdu bir hukuk mnbaı olarak anlaşıldığı vazıhan tezahür ediyor.

Bu iki hadisenin ehemmiyeti inkâr olunamaz

Felsefi olarak hakkaniyet, birbirile iltibası men için tahdit ve tarifi lâzımgelen hak ve adalet mefhumlarına yakın ve müphem bir mefhum ise de teknik itibarile bu mefhum kâfi derecede bir rol oynamıştır.

Tarihen bu kadar sabit bir hakikat, tesadüfün eseri olamaz. Ve zamanımızda içtihadın ilerlediğinden ve hâkimlerin hukuka yaptıklarından bahsolunması bu hakikati tarihiyenin mucız bir delilidir.

Bu nokta çok mühimdir. Ve ne denirse denilsin hakkaniyet mefhumunun ihdas ettiği mes'ele, halled ilmek zahmetine değer. Onu usulü dairesinde hal için onun tekâmülünün menşe ve müteakip safhalarını tetkik ile başlamalıyız.

[Mabaadi var]

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

.....

Gayri menkulün taksimi — İtiraz

Mahalli Fethiye İcra ve iflâs işleri tetkik mercii (Hukuk hâkimliği)

Karar tarihi: 27-8-932

Karar No. 16

Alacaklı: Mustafa efendi.

Borçlu: Aziz ağa

Temyiz edilen kararın hulâsası: Alacaklının, hudut ve mevkileri malûm gayri menkul emvaldeki hissesinin kendisine teslimi hakkında, mahkemeden istihsal eylediği ilâma müsteniden vaki olan takip talebine karşı, borçlu tarafından itiraz edilmesi üzerine, icra kılınan tetkikat neticesinde: Taksim hususu infazı lâzım gelen bir ilâma müstenit bulunduğundan bilbahis, itirazın ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: aziz ağa

TEMYİZ KARARI

Kararın temyiz müsted'isine 5-9-932 tarihinde tebliğ ve temyiz istidasının 13-9-932 tarihinde ila ve kayıt muamelesi ifa edilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalea ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

263

Takibin istinat ettiği ilâmın icrasına karşı itirazda bulunan Aziz efendi tetkik merciinin davetine icabetle itirazını izah ve bir vesika ibraz etmemiş ve mumaileyhin temyizen serdettiği itirazlar merciin zabıtnamesi mündericatına göre varit bulunmamış olduğundan reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve hukuk usulü muhakemeleri kanununun 438 inci maddelerine tevfikan (Tasdikına) ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müstedisinden alınmasına 1-10-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No : 93
İcra ve İflâs Dairesi Karar No: 1030

* * *

Boşanma davası - Tazminat

Mahkemesi : Eskişehir asliye hukuk hâkimliği
Karar tarihi: 11-10-931 No: 620
T. müddei : Fatıma Mediha hanım
T. müddeaaleyh: Şükrü Oğuz bey

Temyiz edilen hükmün hülâsası: Fatma Mediha hanım ile Şükrü Oğuz bey arasındaki boşanma ve maddî ve manevî tazminat ve yoksulluk nafakası davasının icra kılınan muhakemesi neticesinde: Eskişehir mahkemesince tarafeynin bir sene müddetle ayrılıklarına dair karar mesbuk olduğu ve davacının vekilleri dahi Eskişehirde bulunmasına göre müddeaaleyhin salâhiyet hakkındaki itirazının reddile iki tarafın bir sene müddetle ayrılıklarına dair 27-3-929 tarihinde sadır olan kararın müddeti hitam bulduğu halde barışmadıkları anlaşılmasına mebni K. M. nin 139 ve 140 ıncı maddeleri mucibince boşanmalarına ve kabahatli görülen Şükrü beye evlenememek hususunda bir sene ayrılık müddeti kâfi olup yeniden müddeti memnuanın tayinine mahal olmadığına ve

davacının boşanma yüzünden mevcut ve muntazar şahsî menfaatleri haleldar olduğu anlaşılmadığından maddî ve manevî tazminat takdirine mahal olmadığına ve davacının boşanma sebebile yoksulluğa düşec ği tahakkuk etmesine nazaran bir sene müddetle ayda 9 lira nafaka ile mehreynden alacağı olan rayiç akçe 5001 kuruşun müddeaaleyten birlikte tahsilile davacı Fatma Mediha hanıma verilmesine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Fatma Mediha hanım vekili Nuri bey

TEMYİZ KARARI

Temyiz istidanamesinin müddeti içinde ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Müddeiyenin fakrü zarureti ve boşanma sebebile büyük yoksulluğa düçar olacağı şehadetle sabit ve mahkemece de kanaat hasıl olmuş olmasına göre evvelce mukadder 18 lira nafakanın nısfı raddesinde yoksulluk nafakası takdir edilmesinin veçhi gösterilmediği gibi müddeiyenin boşanma yüzünden mevcut ve muntazar menfaatile boşanmıya sebebiyet veren hadiselerin şahsî menfaatini ağır surette haleldar ettiği kabahatin müddeaaleyhte bulunduğuna dair iktisabı kat'iyet etmiş mahkeme kararile ve sureti cereyanı tahkikatla müeyyet bulunduğu halde bu cihetin anlaşılamadığından bahsile tazminatı maddiye ve maneviye talebinin reddine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih hükmün yoksulluk nafakasile tazminatı maddiye ve maneviyeye müteallik fıkralarının zikrolunan sebeplerden naşi H. U. M. kanununun 428 inci maddesine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı temyiz masraflarının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 24-4-932 tarihde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi İkinci hukuk Dairesi — Esas No: 1292 Karar No: 971

Sukut kararı - Yazılı emir

Salih ağaya silâh çekmekten suçlu Ekrem bey oğlu Sahirin yapılan duruşması neticesinde müddeinin davadan ferağatına mebni hukuku amme davasının düşmesine dair Balâ S. C. mahkemesinden verilüp kat'ileşen 4-6-930 tarihli karar yazılı emir üzerine Temyiz ikinci ceza dair aliyesice tetkik olunarak maznuna isnat olunan suç ceza kanununun 266 ıncı maddesini müstelzim ef'alden olup davacının davasından ferağatiyle sukutu kabil mevaddan olmadığı halde berveçhi muharrer karar verilmesi yolsuz olduğundan bahisle usulün 343 üncü maddesine tevfikan ve maznun aleyhine tesir etmemek kaydiyle bozulmasını mutazammın verilen karar aleyhine C. B. MÜ. U. liği memuriyeti aliyesinden hukuku amme davasının sukutuna dair kararlar davanın esasını halleden mukarrerattan madut olmadığına ve bu gibi kararlar kanunen dahi hakkı müktesep teşkil etmemesine nazaran mezkûr 343 üncü maddenin son fıkrası mucibince yeniden yapılacak tetkik ve tahkik neticesine göre itiihazı hüküm ve karar olunmak lâzım gelirken maznun aleyhine tesir etmemek üzere kaydının ilâvesi hükmü kanuna münafi görülmüş olduğundan bahisle mezkûr kaydın ref'i hususunda ve müddetinde itiraz edilerek bu baptaki evrak 25-2-932 tarihli itiraz name ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

TEMYİZ KARARI

Hukuku amme davasının sukutuna dair verilen kararlar davayı neticelendiren mukarrerattan olmakla yazılı emir üzerine verilen nakız kararından sonra yeniden tahkikat ve tetkikat yapılamayacağına göre beca görülemeyen itirazı vakiin reddine 7-3-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Türk Temyiz mahkemesi Esas No. 45
Ceza heyeti umumiyesi Karar No. 36

Boşanma – Küçügün nafakasına iştirak

Mahkemesi: Ankara asliye mahkemesi birinci hukuk dairesi
Müddei: Celâl Efendi
Müddeaaleyh: Kadriye Hanım

Temyiz edilen hükmün hulâsası: Celâl Efendi ile karısı Kadriye Hanım taraflarından biribirleri aleyhine mütekabilen ikame olunan boşanma ve çocuk teslimi davasının gıyaben icra kılınan muhakemesi neticesinde: müddeaaleyha Kadriye hanıma kocası evine dönmesi için yapılan ihtar semeresiz kaldığı ve esasen kendisi de boşanma talebinde bulunmuş olduğundan sebebin tahakkukuna kanaat hasıl olup uzun müddet müşterek hayatın tatilinde barışmalarına ihtimal vermediğinden K. M. nin 132, 138 inci maddelerine tevfikan boşanmalarına ve olveçhile kayıt ve tesciline ve 142 inci maddesi mucibince kabahatlı olan Kadriye hanımın bir sene müddetle evlenememesine ve küçük İhsanın sinnine nazaran babası velâyetine ve küçük Muazzezin dahi yine sinnine göre validesinin velâyetine tevdiine ve Muazzez için ayda on beş lira nafakanın gelirile mütenasip olan davacı Celâl efendi üzerine takdirile bittahsil müddeaaleyhaya verilmesine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Har iki taraf temyiz etmiştir.

TEMYİZ KARARI

Temyiz istidanamelerinin müddeti içinde ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra görüşülüp düşünüldü.

Müddeaaleyhaya evvelce mahkeme marifetile yapılmış olan ihtar semeresiz kalmış olmasına ve çocuklar üzerindeki velâyet hakkının istimali hususunda mahkeme hakkı takdirini istimal etmiğ bulunmasına göre her iki taraftan bu cihetlere

267

ay hapsine ve arabın müsaderesine ve rüsum için bir talep mesbuk olmadığı ve esasen bu hususta karar ittihazı komisyona ait bulunduğundan cezayı nakdî hakkında bir şey denilemeyeceğine dair Konya asliye ceza hakimliğinden verilen hüküm mahkûmun temyizine binaen temyiz mahkemesi üçüncü ceza dairei aliyesince tetkik edilerek kimyakerin raporunda tutulan mayiatın bir kısmının şira olduğu beyan edildiği gibi maznunun dahi şiradan mamul hardalye olduğunu ve bir kısmının da sirke için kurulmuş bulunduğunu ve esasen gerek hardalye ve gerek sirke tehammür etmeden olamıyacağını müdafaaten beyan etmesine ve maznunun kaçakcı veya meyhaneci olduğu da mevzuu bahis olmamasına göre kimyaker ile bu hususta ehli vukuf tayin ve mahkemeye celp ederek maznunun sureti müdafaasına göre keyfiyetin tahkiki lâzım gelirken bundan bizzuhul yazılı olduğu üzere karar verilmesi yolsuz olduğundan mezkûr hükmün bozulmasını mutazammın 19-3-932 tarih ve 1883 160 No: lu temyiz ilâmı aleyhine C. Baş müddei umumiliği me'muriyeti aliyesince: yakalanan iki fıçı mayiden bir No. lu sını henüz tahammüre başlamış 15 de 5 derecede alkolu muhtevi olduğu 2 No: lu sı şarap evsafında olduğu ve taktir ile 15 de 13 derecede alkolü hâvi bulunduğu kimyakerin fennî raporunda gösterilmiş ve fen raporuna karşı ehli vukuf istimaına mesağı kanunî bulunmadığı gibi suçlunun daha evvel meyhaneci veya kaçakcı olduğunun mevzuubahs edilmemesi şarap imal etmediğine veya etmeyeceğine mesnet ve delil mahiyetinde telakki edilemeyeceği dergâr bulunmuş olmasına ve 15 de 5 derece alkolü ihtiva etmek suretile tahammüre başlayan 1 No: lu fıçı muhteviyatı da iki No: lu fıçıdaki şaraba tahavvül edeceği mütezahir olup işbu fıçıdaki mayiin şarap olmadığı farzedilse dahi iki No: lu fıçının şarap olduğu fen raporu ile mütehakkak bulunmasına nazaren isabet görülemeyen bozma kararının ref'i ve mahalli hükmünün tasdiki hususunda ve kanunî müddeti içinde itiraz edilerek dava evrakı 21-3-932 tarihli itirazname ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü:

İki fıçı mayiden birisinin şarak evsafında 15 de 13 derece de alkolü havi bulunduğu kimyakerin raporunda tasrih edil-

miş ve binaenaleyh işbu 2 No: lu fıçıdaki mayiin şarap olduğu fen raporiyle mütehakkak bulunmuş olmasına nazaran itirazname müeddası varit olmakla kararı mutarazunbihin ref'ine ve usul ve kanuna uygun olan hükmü mezkûrun tasdikına ve 4 lira ilâm harcının suçludan alınmasına 28-3-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

* * *

Tahliye davası - Temyiz talebi

Kararın T. 31 - 12 - 931

Müddei: Hacı Necip Efendi

Müddeaaleyh: Akif Ağa

Neticei talep: Dükkân kira karşılığının tahsili ve tahliye.

Son karar: Dört yüz yetmiş kuruşun tahsiline ve dokuz adet camın müddeaaleyhe verilmesine ve tahliye hakkında bidayeten verilen karar kesbi katiyet ettiği cihetle tahliye hakkında karar itasına mahal olmadığına karar verilmiştir.

Temyiz eden: Müddeaaleyh vekili Esat Bey

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup esasa girişildi.

Müddei Hacı Necip Efendi bir dükkânın 1 - 5 - 931 tarihinden itibaren mahiye üç lira ile ba konturat isticar eden müddeaaleyh müddeti icar zarfında gizlice dükkân içinde bulunan bütün eşyasını kaldırmış ve yalnız üç lira kıymetinde bir camakân bırakmış ve halbuki kendisinin sekiz yüz on kuruş bedeli icardan alacağı olup ayni zamanda bu şekilde hareketi hasebile altı aylık bedeli icar olan on sekiz lira ki cem'an yirmi altı lira on kuruşun maa masarif ve ücreti vekâleti teminen menkul eşyanın tahtı muhafazaya alınması ve zaten boş bulunan dükkânın teslimi veya yeddi emine

itası müstacelen talep edilmiş ve neticei muhakemede (akdin feshile dükkânın tahliyesine ve müddeiye teslimine ve 3 lira bedeli icar ile derununda mevcut camakân ve eşyadan ve sair emvalinden bittahsil müddeiye veya vekiline verilmesine) diye karar verilmiş ve bu karar her iki taraftan temyiz edilip (müddeinin dermeyan eylediği alacağı miktarı ziyade olduğu halde üç lira ile hükmedilmesinin veçhi anlaşılamamış olduğu gibi akdin feshini mucip sebep dahi dermeyan olunmamış olmasına binaen bu noktalara mütedair itirazlar varit görüldüğünden) diye nakzedilmiş, nakız üzerine cereyan eden muhakemede (dokuz camın müddeiden alınarak müddeaaleyhe verilmesine ve müddeaaleyhin tahtı ikrarında bulunan dört yüz yetmiş kuruşun müddeaaleyhten bittahsil müddeiye itasına ve feshi akit hakkında ihbar vaki olmadığını müddei vekili ikrar eylemiş olduğundan müddeinin feshi akit talebinin de reddine ve tedbiri ihtiyatî mürtefi olmuş bulunduğundan hali sabıkına ircaına ve dükkânın müddeaaleyhe teslimine) diye verilmiş olan karar yalnız müddei vekili tarafından temyiz olunarak (evvelce müddei tarafından yalnız alacak noktasından hüküm temyiz edilmiş ve tahliye hakkındaki karar müddeaaleyh tarafından temyiz edilmemiş ve bu suretle tahliye kararı müddeaaleyh aleyhinde katiyet kesbeylemiş olmakla nakızdan sonra bu bapta muhakeme icrası lâzımgelmezken icra kılınarak feshi akit hakkında yazılı olduğu üzere karar verilmesi) diye nakzedilmiş bunun üzerine icra kılınan muhakemede (müddeaaleyhin tahtı ikrar ve tasdikinde bulunan dörtyüz yetmiş kuruşun bittahsil müddeiye itasına ve M. U. nin iadesini kabule ylediği dokuz adet camın müddeiden alınarak müddeaaleyhe verilmesine ve dükkânın tahliyesi hakkında bidayeten verilen karar müddeaaleyh temyizi dava eylemediğinden kesbi kat'iyet ettiği cihetle tahliye hakkında karar itasına mahal olmadığına) diye karar verilmiş bu karar da müddeaaleyh tarafından temyiz edilmiştir müddeaaleyh tarafından birinci karar üzerine verilen temyiz lâyihası ile bu kere verilen temyiz lâyihası ve evrakı müteferria tamamile tetkik edildi : Aylık bedeli icarın üç liradan ibaret olmasına ve müddeaaleyh tarafından dükkânın tahliye edildiği görülmüş

ve filen akit feshedilmiş olduğu tedbiri ihtiyatî ve ilk hüküm sırasında görülmesine göre müddeaaleyh tarafından evvel ve ahir serdedilen itirazat gayri varit olduğundan netice itibarile hükmün tasdikine ve aşağıda yazılı temyiz masrafının temyiz edenden alınmasına birlikte karar verilmiştir.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No 1615
3 üncü Hukuk Dairesi Karar No. 1134

***

Men'i müdahale — Vazife

Mahkemesi: İzmir karşı yaka sulh.
Kararın: tarihi 13-10-931 No. 951
Taraflar: Müddi Jak Fantazya efendi.
Müddeaaleyh: Hazinei maliye.

Dava: Hudut ve mevkii malum tarlayı toma namındaki şahıstan 280 altın lira bedelle satın alarak mezkûr tarlada fidanlık tesis etmiş ise de ahiren hazinei maliyece vaz'iyetle 260 lira takdir olunarak istimlâk edilmiş olduğundan istimlâk muamelesinin ref'ü iptaliyle tapuca namına tashihan kaydını talepten ibarettir.

Kararın hulâsası: Müddeaaleyh hazine vekili müddeinin İtalyan tebeasından olmasına ve müddeabihin kıymetine nazaran davanın rü'yeti mahkemenin vazifesinden hariç olmakla beraber müddeabih mahal Toma nam şahsa ait iken kanunu mahsusuna tevfikan hazineye intikal etmiş olduğundan davanın reddini talep etmiş ise de mahalli mezkûrun müddeiye aidiyeti anlaşıldığı cihetle müddei namına tesciline dair verilen hüküm indettemyiz: lüzumu kanunî olmadığı halde tesbiti delâile karar verilmiş olması ve tesbiti delâil sırasında tarla üzerindeki

tesisat ve eşcarın kıymeti on bir bin küsur lira takdir edilmiş ve şu itibarla rü'yeti dava her veçhile muhakemenin vazifesi haricinde bulunmuş olmasından dolayı bozularak mahalline iade kılınmakla yeniden yapılan mahkeme neticesinde: müddeabihin kıymeti kaydi resmide üç yüz liradan dun olmasına ve tesbiti delâil için yapılan muamele de usul ve kanuna uygun bulunmasına binaen nakız varit olmadığı beyanile hükmü sabıkta ısrar edilmiştir.

Temyiz eden: Hazinei maliye.

TEMYİZ KARARI

Hukuk hey'eti umumiyesince bittetkik: müddeti içinde temyiz edilen son hükmün ısrarı mutazammın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Dairei hususiye ilâmında yazılı esbabı nakziye hadisenin şekli mahiyetine ve dava istidasında gösterilen müddeabihin kıymetine nazaran varit olup uymak lâzım iken gayri kanunî bazı mütalâat serdiyle ısrar edilmesi kanuna muhalif olduğundan son hükmün dahi bozulmasına ve temyiz masrafının sonradan haksız çıkacak taraftan alınmasına 24-2-932 tarihinde müttefikan karar verildi.

Türk temyiz mahkemesi Esas: 3/18
Hukuk heyeti umumiyesi Karar: 9

138 inci madde hükmü tatbik olunur.

Satış tutarı alacaklıların alacağını ödemeğe yetmezse icra memuru 206 ıncı maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına göre alacaklıların her birine ait sıra ve payları tayin eder.

141, 142 ve 144 üncü maddelerin hükümleri burada da caridir.

Rehinin yetmemesi vesikası

Madde 152 — Rehin, satış istiyenin alacağına derece itibarile rüçhanı olan diğer rehinli alacaklıların mecmuundan fazla bir bedel ile alıcı çıkmamasından dolayı satılamazsa veya satılıp ta tutarı takip olunan alacağa yetmezse alacaklıya bütün veya geri kalan alacağı için bir vesika verilir.

Bu suretle mahrum kalan alacaklı, alacağı irat senedinden veya diğer bir gayrimenkul mükellefiyetinden doğmadıkça borçlunun sıfatına göre iflâs veya haciz yoluna gidebilir.

İpotekli alacakta alacaklının gaip bulunması veya borcu almaktan imtinaı

Madde 153 — İpotekle temin edilmiş ve vadesi gelmiş bir alacağın borçlusu icra dairesine müracaatla alacaklısının gaip ve ikametgâhının meçhul bulunduğunu veya borcu almaktan ve ipoteği çözmekten imtina ettiğini beyan ederse icra dairesi on beş gün içinde daireye gelerek parayı almasını ve ipoteği çözmesini alacaklıya usulüne göre tebliğ eder. Alacaklı bu müddet içinde gelmediği veya gelip te kanunen makbul bir sebep beyan etmeksizin parayı almaktan ve ipoteği çözmekten imtina eylediği takdirde borçlu borcunu icra dairesine tamamile yatırırsa tetkik mercii verilen paranın alacaklı namına hıfzına ve ipotek kaydının terkinine karar verir. Bu karar tapu dairesine tebliğ edilerek ipotekli gayri menkulün siciline geçirilir.

Vadesi gelmiyen borcun ipotek senedi mucibince işlemiş ve işliyecek bütün faizleri ile birlikte tediyesini deruhte eden borçlu hakkında da yukarıki hüküm cereyan eder.

ALTINCI BAP

İflâs yolile takip

I - Salâhiyet

İflâs takiplerinde salâhiyetli merci

Madde 154 — İflâs yolile takipte salâhiyetli merci borçlunun merkezi muamelâtının bulunduğu mahaldeki icra dairesidir.

II - İflâs yolile adi takip

Ödeme emri ve mündericatı

Madde 155 — Borçlu iflâs yolile takibe tâbi şahıslardan olup ta alacaklı isterse ödeme emrine on gün içinde borç ödən-

mediği takdirde alacaklının mahkemeye müracaatla iflâs talebinde bulunabileceği ve borçlunun gerek borcu ve gerek kendisinin iflâsa tâbi kimselerden olmadığına dair itirazı varsa gene bu müddet içinde istida ile icra dairesine bildirmesi lüzumu ve konkordato teklif edebileceği ilâve olunur.

İflâs talebi ve müddet

Madde 156 — Ödeme emrindeki müddet içinde borçlu tarafından itiraz olunmamışsa alacaklı bir istida ile ticaret mahkemesinden iflâs kararı istiyebilir.

Bu istidaya borçlunun ödeme emrine itiraz etmediğine dair icra dairesinden alınacak vesikanın raptedilmesi lâzımdır.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse takip durur ve alacaklı bu itirazın ref'ile beraber borçlunun iflâsına karar verilmesini bir istida ile ticaret mahkemesinden istiyebilir.

İflâs istemek hakkı ödeme emrinin tebliği tarihinden bir sene sonra düşer.

Talebin geri alınması ve yenilenmesi

Madde 157 — İflâs talebini geri alan alacaklı bir ay geçmedikçe bu talebini yeniliyemez.

Muhakeme usulü

Madde 158 — Alacaklının iflâs talebi üzerine ticaret mahkemesi icra dosyasını celbederek ve seri usulü muhakemeye göre duruşma yaparak gerek iflâs talebini ve gerek itiraz ve defileri tetkik ve intaç eder. Şu kadar ki borçlunun itiraz ve defileri varit görülmezse mahkeme on gün içinde borcun ifa veya o miktar meblağın mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya emreder. Borçlu imtina ederse iflâsına karar verilir.

Muhafaza tedbirleri

Madde 159 — İflâs talebi halinde mahkeme ilk önce alacaklıların menfaati için zarurî gördüğü bütün muhafaza tedbirlerini emredebilir. Bu emirler iflâs dairesince tenfiz olunur.

Masrafların peşin verilmesi

Madde 160 — İflâs istiyen alacaklı ilk alacaklılar toplanmasına kadar olan masraflardan mes'uldür.

Mahkeme, masrafların peşin verilmesini istiyebilir.

Defter tutulması 1 - Usulü

Madde 161 — İflâs talebinde bulunan alacaklı isterse, mahkeme borçluya ait malların bir defterinin tutulmasına karar verebilir. Bu defter iflâs dairesi tarafından tutulur.

Borçlunun mallarını göstermemesi ve kilitli yerlerini açmaması gibi hallerde 80 ve 81 inci maddeler hükmü tatbik olunur.

2 - Neticeleri

Madde 162 — Berçlunun ve ailesinin idareleri için iflâs memurunun bıraktığı mallar müstesna olmak üzere borçlu, defteri yapılmış olan malları aynen veya kıymetile istenildiği zaman vermiye mecburdur.

3 - Devam müddeti

Madde 163 — Takipte bulunan bütün alacaklılar razı

olurlarsa yapılan defter iflâs memuru tarafından iptal olunur.

Defterin hükmü mahkemece temdit edilmemişse yapıldığı tarihten dört ay sonra kendiliğinden ortadan kalkar.

Madde 164 — Ticaret mahkemesince verilen nihaî kararlar aleyhine tebliğinden on gün içinde temyize müracaat olunabilir. Temyize müracaat

Madde 165 — İflâs hükümle açılır ve bu hükümde açılma ânı gösterilir. İflâs tarihi

Madde 166 — İflâs kararı, iflâs dairesine bildirilir. İflâs kararının tebliğ ve ilânı

Daire, kararı hemen tapuya, ticaret sicil memurluğuna gümrük ve posta idarelerine ve diğer lâzımgelenlere bildirmekle beraber ilân eder.

İflâsın kapandığı veya kaldırıldığı da ayni urette bildirilir ve ilân edilir.

III - Çekler ve poliçeler ve emre muharrer senetler hakkında takip

Madde 167 — Alacağı çek veya poliçe yahut emre muharrer senede müstenit olan şahıs bu alacak rehinle temin edilmiş olsa bile borçlunun sıfatına bakılmaksızın çek ve poliçe ve emre muharrer senetler için bu fasılda yazılı takip usulünün tatbikını istiyebilir. Ticarî senetler için takip usulünün kabulü şartları

Alacaklı talebine senedi rapteder ve borç ödenmediği takdirde haciz yahut iflâstan hangisini istiyeceğini bildirir.

Madde 168 — Alacaklı takibi neticesinde iflâs istiyeceğini talebinde bildirmişse icra memuru hemen tebliğ edeceği ödeme emrinde: Ödeme emri

1 - 58 inci maddedeki kayitler;

2 - Borç ve masrafların beş gün içinde ödenmesi ve takibin mevzuu teminat ise bu müddet içinde teminatın verilmesi,

3 - Borçlunun itirazı varsa beş gün içinde istida ile icra dairesine bildirmesi,

4 - Borç ödenmediği veya müddeti içinde itiraz edilmediği halde borçlunun 171 inci madde hükmüne maruz kalacağı yazılır.

Alacaklı talebinde haciz istiyeceğini bildirmişse ödeme emri 58 ve 60 ıncı maddelere göre yazılır. Ancak ödeme, itiraz ve mal beyanı müddetlerinin beş gün olduğu gösterilir.

Madde 169 — Borçlu isterse itiraz eylediğine dair kendisine bedava ve pulsuz bir vesika verilir. İtiraz vesikası

Madde 170 — Borçlu tarafından ödeme emrine müddeti içinde itiraz edilip edilmediğine dair alacaklının talebile itirazı Alacaklıya verilecek vesika

müteakip veya müddet geçtikten sonra icra dairesince bir vesika verilir.

İtiraz ve iflâs talebi üzerine muhakeme usulü ve karar

Madde 171 — İtiraz üzerine takip durur.

İflâs istiyeceğini bildirmiş olan alacaklı itirazın ref'ile beraber borçlunun iflâsına karar verilmesini arzuhal ile ticaret mahkemesinden talep edebilir. Mahkemece 158 inci madde hükümleri tatbik olunur.

164 üncü madde hükmü burada da caridir.

Haciz istenen takipte itiraz

Madde 172 — Haciz istiyeceğini bildirmiş olan alacaklı itirazın ref'i hakkındaki talebini icra dairesine bildirir. Daire bu talep üzerine dosyayı ticaret mahkemesine gönderir. Mahkemece 18 inci madde hükmü tatbik olunur.

63 üncü madde ile 65 inci maddeden 72 inci maddeye kadar olan hükümler bu halde de caridir.

Ticarî senetlerle birden ziyade borçlular hakkında takip talebi, itiraz ve iflâs kararı

Madde 173 — Bir çek veya poliçe yahut emre muharrer senedin takip edilen borçlusu birden ziyade olup ta hepsi iflâsa tâbi şahıslardan ise alacaklının cümlesi hakkında ayni talepte bulunması lâzımdır. Bu halde borçlu tarafından itiraz vukuunda talebin mahiyetine göre 171 inci veya 172 inci madde hükümleri tatbik olunur.

Bir senetle takip edilen borçlular içinde iflâsa tâbi olmıyan bir şahıs bulunup ta alacaklı borçluların sıfatına göre bir kısmı hakkında iflâs ve diğerleri için de haciz talep etmişse borçlular tarafından vaki olacak itirazın ref'i ile beraber iflâsa tâbi olanların iflâsına ve olmıyanlardan alacağının tahsiline karar verilmesini ticaret mahkemesinden arzuhal ile talep eder. Bu takdirde mahkeme 158 inci maddeye ve borçluların sıfatlarına göre iflâsa ve alacağın tahsiline hükmeder.

164 üncü madde hükmü bu hallerde de caridir.

İstirdat davası

Madde 174 — Her kim takıbe itiraz etmemesi yüzünden borçlu olmadığı bir parayı ödemişse 72 inci madde mucibince geri alma hakkını haizdir.

172 inci maddeye göre itirazın reddinden sonra ödenmiş olan böyle bir para hakkında da hüküm aynıdır.

İflâsa tâbi olmıyan borçlular hakkında yapılacak muamele

Madde 175 — İtiraz etmiyen veya itirazı 172 inci maddeye göre reddedilen borçlu iflâsa tâbi kimselerden değilse yahut iflâs talep edilmemişse alacaklı icabında itirazın reddi hakkındaki kararı göstererek haciz talebinde bulunabilir ve takibe haciz yolile devam olunur.

Çek, poliçe ve emre muharrer senede müstenit iflâsta muhafaza tedbirleri

Madde 176 — İflâs talebi, çek ve poliçe ve emre mukarrer senede müstenit olduğu hallerde de 157. 159, 160, 165 ve 166 ıncı maddeler hükümleri cereyan eder.

IV - Doğrudan doğruya iflâs halleri

Evvelce takibe hacet kalmaksızın iflâs
A - Alacaklının talebi

Madde 177 — Aşağıdaki hallerde alacaklı evvelce takibe hacet kalmaksızın iflâsa tâbi borçlunun iflâsını istiyebilir:

1 - Borçlunun malûm ikametgâhı olmaz, taahhütlerinden kurtulmak maksadile kaçar, alacaklıların haklarını ihlâl eden hileli muamelelerde bulunur veya bunlara teşebbüs eder. yahut haciz yolile yapılan takip sırasında mallarını saklarsa;

2 - Borçlu ödemelerini tatil eylemiş bulunursa;

3 - 301 inci maddedeki hal varsa:

4 - İlâma müstenit alacak icra emrile istenildiği halde ödenmemişse.

Türkiyede bir ikametgâhı veya mümessili bulunan borçlu dinlenmek için kısa bir müddette mahkemeye çağırılır.

B - Borçlunun müracaatile

Madde 178 — Borçlu aciz halinde bulunduğunu bildirerek salâhiyetli mahkemeden iflâsını istiyebilir.

İflâsa tâbi bir borçlu aleyhine alacaklılarından birinin haciz yolile takibi neticesinde yapılan haciz borçlunun yarı mevcudunun elinden çıkmasına sebep olup ta kalanı muaccel ve vadesi bir sene içinde hulul edecek diğer borçlarını ödemiye yetişmiyorsa borçlu derhal aczini bildirerek iflâsını istemeğe mecburdur.

Anonim ve kooperatif şirketlerin iflâsı

Madde 179 — Anonim veya ticarî kooperatif bir şirketin borçları mevcut ve alacağından ziyade olduğu idare meclisi ve şirket tasfiye halinde ise tasfiye memurları tarafından beyan veya alacaklı tarafından ispat edilirse önce takibe hacet kalmaksızın iflâsına karar verilir.

Reddolunan miraslar

Madde 180 — Reddolunan mirasların tasfiyesi sekizinci bap hükümlerine göre ait olduğu mahkemece yapılır. Terekenin resmen tastiyesine dair kanunu medenî hükümleri mahfuzdur.

Usul

Madde 181 — 159, 160, 164, 165 ve 166 ıncı maddeler bu fasıl hükmüne göre vukua gelen iflâslara da tatbik olunur.

V - İflâsın kaldırılması

İflâsın kaldırılması

Madde 182 — Borçlu bütün alacaklılarının taleplerini geri aldıklarına dair bir beyanname veya tekmil alacakların itfa olunduğu hakkında bir vesika gösterir veya aktolunan konkordato tasdik edilirse mahkeme, iflâsın kalkmasına ve borçlunun serbestçe tasarrufu için mallarının kendisine iadesine karar verir.

İflâsın kalkmasına, alacak hakkındaki taleplerin kaydi için muayyen müddetin bitmesinden iflâsın kapanmasına kadar karar verilir.

İflâsın kaldırıldığı ilân olunur.

Reddolunmuş bir miras tasfiyesinin durdurulması

Madde 183 — Bir tereke 180 inci madde mücibince tasfiye halinde bulunur ve tasfiyenin kapanmasından evvel mirasçılardan biri gelerek mirası kabul eylediğini bildirirse borçların ödenmesi için mirasçının teminat göstermesi mukabilinde mahkeme tasfiyeyi durdurur.

YEDİNCİ BAP

İflâsın hukukî neticeleri

1 - Borçlunun malları hakkında iflâsın neticeleri

İflâs masası

Madde 184 — İflâs açıldığı zamandan müflisin haczi kabil bütün malları hangi yerde bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur. İflâsın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar masaya girer.

Müflis namına gelen mektuplar iflâs idaresi tarafından açılır ve sair mevrudelerin de masaya gönderilmesi posta idaresine bildirilir.

Masaya girecek rehinler

Madde 185 — Üzerinde rehin bulunan mallar rehin sahibi alacaklının rüçhan hakkı mahfuz kalmak suretile masaya girer ve iflâs idaresi tarafından en yakın ve münasip zamanda paraya çevrilip muhafaza ve satış masrafları çıkarıldıktan sonra rehinli alacaklıya hakkı verilir.

Rehinin kıymeti rehinle temin edilen alacağa kâfi gelmiyeceği borsa rayicile tahakkuk eder ve mürtehim rehnin satılmasını istemezse rehin, masadan muvakkaten çıkarılır.

Rehinli alacak sahibi bu işlere ait muamelelerden dolayı tetkik merciine şikâyet hakkını haizdir.

İhtiyaten veya icraen mahcuz şeyler

Madde 186 — ihtiyaten haczedilmiş mallarla iflâs açıldığı zaman paraya çevrilmemiş mahcuz mallar masaya girer.

İflâs açılmadan evvel paraya çevrilerek alacaklılara paylaştırılmayan veya alacaklı namına icra veznesine yatırılmıyan mahcuz malların bedeli de masaya intikal eder.

İptal davasına tâbi haklar

Madde 187 — 201 inci madde ile 277 den 284 üncüye kadar olan maddeler mucibince iptal davasına mevzu olabilecek bütün şeylerin masaya intikali için iflâs idaresi lâzım gelen davaları açar.

Bedelinin tahsili için verilmiş emre veya hâmiline muharrer senetler

Madde 188 — Sırf bedelini tahsil etmek için yahut tayin edilen ilerideki bir tediyeye karşılık olarak müflise devredilmiş olan hamiline veya emre muharrer senetleri devredenler geriye istiyebilir.

Başkasına ait malın satış bedeli

Madde 189 — Müflis başkasına ait bir malı satıp ta iflâsın açılmasından evvel parasını almamış ise mal sahibi,

bu mal için yapılan masrafların masaya tesviyesi mukabilinde alıcıda olan alacağın kendisine temlikini yahut satılan şeyin bedeli masaya ödenmiş ise bu bedelin kendisine verilmesini istiyebilir.

Satıcının geri alma hakkı

Madde 190 — Satıldığı ve gönderildiği halde iflâsına hükmolunmazdan evvel müflisin eline geçmiyen mallar için masa tarafından bedeli verilmiş olmadıkça satıcı istirdat iddiasında bulunabilir.

Bu mallar iflâsın ilânından evvel irsaliye mektubu, konuşmento, veya tahmiliye senedi ile hüsnü niyet sahibi üçüncü bir şahsa satılmış veya rehnedilmiş olursa bunlar geri alınamaz.

Müflisin tasarrufa ehliyetsizliği ve poliçe ödenmesi hükümleri

Madde 191 — Borçlunun iflâs açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür.

İflâs açılmadan evvel borçlu tarafından imza edilmiş emre muharrer bir senet veya üzerine keşide olunmuş bir poliçe iflâsın ilânından evvel vadesinde müflis tarafından ödenmiş olursa iflâstan haberdar olmıyan ve ödemenin reddi halinde üçüncü bir şahsa rucu hakkını kullanabilecek vaziyette bulunan hamilden ödenen meblâğ geri alınamaz.

Müflise ödeme

Madde 192 — İflâsın açılmasından sonra müflis hiç bir ödeme kabul edemez. Müflise ödemede bulunan kimse müflisin alacaklarına karşı ancak masaya giren para veya kıymet nisbetinde borcundan kurtulur, Bununla beraber iflâsın ilânından evvel müflise ödemede bulunan borçlu iflâstan haberi yoksa borcundan kurtulur.

Münferit takiplerin kalkması

Madde 193 — Borçluya karşı yapılmakta olan takipler iflâsın ilânından sonra düşer. İflâsın tasfiyesi müddetince müflise karşı hiç bir takip yapılamaz.

Hukuk davalarının tatili

Madde 194 — Müstacel haller müstesna olmak üzere müflisin müddei veya müddeaaleyh olduğu hukuk davaları durur ve ancak alacaklıların ikinci toplanmasından on gün sonra devam olunabilir. Bu hüküm şeref ve haysiyete tecavüzden vücut üzerinde ika olunan zararlardan doğan tazminat davalarile evlenme, ahvali şahsiye veya nafaka işlerine müteallik ihtilâflara tatbik olunmaz.

Dava durduğu müddetçe mürurı zaman ve hakkı düşüren müddetler işlemez.

II - Alacaklıların hakları üzerine iflâsın tesirleri

Müflisin borçlarının muacceliyet kesbetmesi

Madde 165 — Borçlunun gayri menkul mallarının rehni suretile temin edilmiş olan alacaklar müstesna olmak üzere

iflâsın açılması müflisin borçlarını muaccel kılar. İflâsın açıldığı güne kadar işlemiş faiz ile takip masrafları anaya zammolunur.

Müflisin vadesi gelmemiş faizsiz borçlarından senevî %5 hesabile iskonto yapılır.

Faizlerin kesilmesi

Madde 196 — Rehin ile temin edilmemiş bütün alacakların faizleri iflâsın açılması ile müflise karşı işlemez.

Şarta muallâk alacaklar

Madde 197 — Alacaklı talikî bir şarta veya gayri muayyen bir vadeye muallâk bulunan alacağını da kaydettirebilir.

Fakat hissesini şartın tahakkukunda veya vadenin hulûlünde alır.

Kaydı hayatla irat mukavelenamesinden doğan iddialarda borçlar kanununun 509 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası hükmü caridir.

Mevzuu para olmıyan alacakların paraya çevrilmesi

Madde 198 — Mevzuu para olmıyan alacak ona muadil bir kıymette para alacağına çevrilir. Şu kadar ki iflâs idaresi taahhüdün aynen ifasını deruhde edebilir. Bu takdirde alacaklı talep ederse iflâs idaresi teminat gösterir.

Borçlar kanununun 290 ıncı maddesi hükümleri mahfuz dur.

Tamam olmuş satışların ifası

Madde 199 — İflâsın açılmasından evvel borçluya bir mal satıp teslim eden satıcı fesih ve geri almak hakkını açıkça muhafaza etmiş olsa bile, akti feshedemez ve sattığını geri alamaz.

Takas

Madde 200 — Alacaklı alacağı müflisin kendinde olan alacağı ile takas edebilir.

Aşağıdaki hallerde takas yapılamaz:

1 - Müflisin borçlusu iflâs açıldıktan sonra müflisin alacaklısı olursa,

2 - Müflisin alacaklısı iflâs açıldıktan sonra müflisin veya masanın borçlusu olursa,

3 - Alacaklının alacağı hamile muharrer bir senede müstenit ise.

Anonim veya ticarî kooperatit bir şirketin iflâsı halinde nizamname mucibince verilmesi lâzımgelen aksiyon bakayaları veya hisseleri şirketin borçlarile takas edilemez.

Takasa itiraz

Madde 201 — Müflisin borçlusu iflâsın açılmasından evvel alacaklısının aciz halinde bulunduğunu bilerek masanın zararına kendisine veya üçüncü bir şahsa takas suretile bir menfaat temin etmek için müflise karşı bir alacak ihdas ederse bu takasa mahkemede itiraz olunabilir.

Müflisin kefil olduğu borçlar

Madde 202 — Müflisin kefil olduğu borçlar vadeleri gelmese bile masaya zimmet olarak kaydolunur.

Masa ödediği para nisbetinde asıl ve müşterek borçlula-

rın alacaklıları yerine geçer. (Borçlar kanunu 496) Asıl borçlunun veya müşterek borçlulardan birinin iflâsı halinde 203 ve 204 üncü maddeler tatbik olunur.

Müşterek borçluların bir zamanda iflâsı

Madde 203 — Bir borcu birlikte taahhüt edenlerin iflâs muameleleri bir zamana tesadüf ederse alacaklı alacağının tamamını müflislerin her birinin masasından istiyebilir.

Toplanan hisseler alacak yekûnundan fazla ise bu fazla müşterek borçlusuna karşı mükellef olduğu hisseden ziyade ödemede bulunmuş olan masalara intikal eder.

Ödedikleri hisselerin mecmuu alacak miktarını geçmedikçe masaların yekdiğerine rücu hakları yoktur.

Müflisle birlikte borçlu tarafından borcun kısmen ödenmesi

Madde 204 — Alacaklı müflisle birlikte borçlu olandan alacağının bir kısmını almış ise müşterek borçlunun müflise rücu hakkı olsun olmasın borcun tamamı masaya kaydolunur.

İflâs masasına kaydolunmak hakkı alacaklının ve müşterek borçlunundur.

Alacaklı masaca yapılan taksimde alacağının tamamına düşen hisseden alacağını tamamlıyacak kadarını alır; geriye kalan paradan müşterek borçluya, rücu hakkı olduğu miktara düşen hisse verilir. Artan para da masaya kalır.

Kollektif şirketin ve gayrı mahdut mes'uliyetli şeriklerin iflâsı

Madde 205 — Bir kollektif şirket ile şeriklerden birisinin iflâs muameleleri bir zamana tesadüf ederse şirketin alacaklıları bütün alacaklarını şerikin de masasına kaydettirirler; ancak şirket masasından alamadıkları miktarı müflis şerikin masasından istiyebilirler. Bu miktarın müteaddit şerikler tarafından ödenmesi halinde 203 ve 204 üncü maddeler tatbik olunur. Şirket iflâs etmeksizin şeriklerden birisi iflâs ederse şirketin alacaklıları alacaklılarının tamamile masaya kabul olunurlar. Müflis şerikin masası 202 inci maddede yazılı olduğu gibi şirket alacaklıları yerine geçer.

Adi ve rehinli alacakların sırası

Madde 206 — Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinden muayyen eşya ve akardan alınması lâzımgelen resim ve vergi o akar veya eşya bedelinden istifa olunduktan sonra rüchan hakları vardır.

Bir alacak birden ziyade rehinle temin edilmiş ise satış tutarı borca mahsup edilirken her rehinin idare ve satış masrafı ve bu rehinlerden bir kısmı ile temin edilmiş başka alacaklar da varsa bunlar nazara alınıp paylaştırmağa lâzımgelen tenasübe riayet edilir.

Alacakları gayri menkul rehinle temin edilmiş olan alacaklıların sırası ve bu teminatın faiz ve teferruatına şümulü kanunu medeninin gayri menkul rehinine müteallik hükümlerine göre tayin olunur.

Teminatlı olup ta rehinle kapatılamamış olan veya teminatsız bulunan alacaklar masa mallarının satış tutarından aşağıdaki sıra ile verilmek üzere kaydolunur:

Birinci sıra

A - İflâsın açılmasından bir evvelki sene için hizmetçi ücretleri;

B - İflâsın açılmasından evvelki altı ay için yazıhanenin memur, kâtip ve müstahdemlerile müessesede daimî çalışan memur ve müstahdemlerin ücretleri;

C - İflâsın açılmasından evvelki üç ay için gündelik veya parça üzerine çalışan fabrika işçilerile sair işçilerin ücretleri;

D - Cenaze masrafları;

E - İlâma müstenit ve paylaştırmıya kadar işliyecek karı koca ve çocuk nafakaları.

İkinci sıra

A - Vesayet ve velâyet hasebile malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu yüzden alacakları;

Ancak bu alacaklar iflâs vesayet veya velâyeti devam ettigi müddet yahut bunların bitmesini takip eden sene içinde açılırsa imtiyazlı olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam eylediği müddet hesaba katılmaz.

Borçlunun vesayet dairesi azası sıfatile mes'uliyetinden doğan alacaklar vesavetten doğan alacaklar gibidir. (K. M. 409, 413) yalnız yukarıda zikrolunan müddetle tahdit, burada cari değildir;

B - Patronların amele sandıklarına olan borçları.

Üçüncü sıra

İflâsın açılmasından bir evvelki sene için Hükûmet tarafından ruhsatnameli doktor, eczacı ve ebelerin alacakları ve borçlu ile ailesi efradının tedavi ve bakım masrafları.

Dördüncü sıra

Müflisin karısının malbirliği veya mal ortaklığındaki mevcut olmıyan şahsî mallarından dolayı alacağının nısfı, karının istirdat hakkını kullanarak geri aldığı ve şahsî malları hakkında haiz olduğu teminatın tasfiyesile elde ettiği miktar tenzil edildikten sonra mümtazdır.

Beşinci sıra

Devlet hazinesinden doğrudan doğruya veya bilvasıta tahsil olunan vergi ile Devlet tekliflerinden olan mütenevvi resimler.

Altıncı sıra

Karının şahsî mallarının mümtaz olmıyan kısmı da dahil olmak üzere sair bütün alacakları.

Madde 207 — Her sıranın alacaklıları aralarında müsavi hakka maliktirler. Sıralar arasındaki münasebet

Bir sıra evvelki alacaklılar alacaklarını tamamen almadıkça sonra gelen sıradakiler bir şey alamazlar.

SEKİZİNCİ BAP

İflâsın tasfiyesi

I - Masanın teşkili

Madde 208 — İflâsın açılması kendisine tebliğ olunur olunmaz iflâs dairesi müflisin mallarının defterini tutmağa başlar ve muhafazaları için lâzım gelen tedbirleri alır. Defter tanzimi

Başka bir kaza dahilinde bulunan mallar hakkında bu muamele ora iflâs dairesi vesatatile yapılır.

Madde 209 — Müflis defter tutulurken bulunarak mallarını iflâs dairesine göstermeğe ve emrine hazır bulundurmağa mecburdur. Müflisin vazifeleri

Müflisi hazır bulundurmak mümkün olmazsa bu mecburiyet onunla bir arada yaşamış kimselerin reşit olanlarına düşer.

İflâs dairesi bu mecburiyet kendilerine teveccüh eden kimselere kanunun hükmünü ihtar eder.

Madde 210 — İflâs dairesi müflisin mağazalarını, eşya depolarını, imalâthanelerini, perakende satış dükkânlarını ve buna mümasil yerlerini kapatıp mühürler. Teminat Tedbirleri

Şu kadar ki masa hakkında faydalı olacağı anlaşılırsa daire, bu yerleri ilk alacaklılar toplanmasına kadar kontrolu altında idare edebilir.

Daire, paraları, kıymetli evrakı, ticarî ve ev idaresine ait defterleri ve sair her hangi ehemmiyeti haiz evrakı muhafaza altına alır.

Başka malları defter tutuluncıya kadar mühürler. Daire lüzum görürse deftere tutulduktan sonra tekrar mühürler

Daire müflisin kullandığı yerler haricinde bulunan eşyayı da muhafaza altına alır.

Madde 211 — Daire 82 inci maddede sayılan malları deftere kaydetmekle beraber müflisin elinde bırakır. Haczi caiz olmıyan eşya hakkında

Madde 212 — Üçüncü şahısların mülkü olarak gösterilen yahut bunlar tarafından mülkiyeti iddia olunan mallar, bu cihetler de şerh verilerek deftere kaydolunur. üçüncü şahıslara ait mallar

Gayri menkuller üzerinde üçüncü şahısların hakları

Madde 213 — Müflisin gayri menkulleri üzerinde sicilden anlaşılan üçüncü şahıslara ait haklar re'sen deftere işaret olunur.

kıymet takdiri

Madde 214 — Deftere geçirilen her malın kıymeti takdir olunur.

Defterin müflis tarafından tanınması

Madde 215 — Daire doğruluğu ve noksansızlığı hakkında beyanda hulunmak üzere tutulan defteri müflise gösterir.

Müflisin cevabı deftere yazılır ve kendisine imza ettirilir.

Müflisin mükellefiyetleri

Madde 216 — Kendisine ayrıca müsaade edilmiyen müflis tasfiyenin devamı müddetince iflâs idaresinin emri altında bulunmakla mükelleftir ve icabında zabıta kuvvetilerile getirilir. İflâs idaresi müflise hususile emri altında tuttukça münasip miktarda muavenette bulunabilir.

Tasfiyenin tatili

Madde 217 — Masaya ait hiç bir mal bulunmazsa iflâs dairesi tasfiyenin tatiline karar verir ve ilân eder. Bu ilânda alacaklılar tarafından otuz gün içinde iflâsa müteallik muamelelerin tatbikına devam edilmesi istenilerek masrafı peşin verilmediği takdirde iflâsın kapatılacağı yazılır.

II - Alacaklıları davet

Basit tasfiye

Madde 218 — İflâs dairesince defteri tutulan mallar bedelinin tasfiye masraflarını koruyamıyacağı anlaşılırsa basit tasfiye usulu tatbik olunur.

Bu takdirde iflâs dairesi, alacaklıları yirmi günden az ve iki aydan çok olmamak üzere tayin edilecek müddet içinde alacaklarını ve iddialarını bildirmeğe ilânla davet eder. Bu müddet içinde alacaklılardan biri masrafları peşin vermek suretile tasfiyenin adi şekilde yapılmasını istiyebilir.

Basit tasfiyede iflâs dairesi alacaklıların menfaatlerine muvafık surette malları paraya çevirir ve başka merasime mahal kalmaksızın alacakları tahkik ve sıralarını tayin ederek bedellerini dağıtır.

Tasfiyenin kapandığı ilân olunur.

Adi tasfiye ve iflâsın açılmasının ilânı

Madde 219 — Tasfiye âdi şekilde yapılacaksa iflâs dairesi keyfiyeti ilân eder.

İlânda:

1 - Müflisin hüviyeti, ikametgâhı ve iflâsın açıldığı tarih;

2 - Alacaklılara ve istihkak iddiasında bulunanlara alacaklarını ve istihkaklarını ilândan bir ay içinde kaydettirmeleri ve delillerinin (senetler ve defter hulâsaları, v. s.) asıl veya musaddak suretlerini tevdi eylemeleri, (pek uzak yerlerde veya yabancı memleketlerde ikamet eden alacaklılar için müddet uzatılabilir.)

3 - Hilâfına hareket cezaî mes'uliyeti müstelzim olmak

üzere müflisin borçlularının ayni müddet içinde kendilerini ve borçlarını bildirmeleri,

4 — Müflisin mallarını her ne sıfatla olursa olsun ellerinde bulunduranların o mallar üzerindeki hakları mahfuz kalmak şartile bunları ayni müddet içinde daire emrine tevdi etmeleri ve etmezlerse makbul mazeretleri bulunmadıkça cezaî mesuliyete uğrıyacakla ı ve rüchan haklarından mahrum kalacakları;

5 — İlândan nihayet on gün içinde toplanmak üzere alacaklıların ilk içtimaa gelmeleri ve müflis ile müşterek borçlu olanlar ve kefillerinin ve borcu tekeffül eden sair kimselerin toplanmada bulunmağa hakları olduğu yazılır.

Reddedilen miraslarda alacaklıları davet

Madde 220 — Reddedilen bir mirasın, ölünün sıfatına göre iflâs dairesince tasfiyesi lâzımgeldikte miras hükümleri mucibince evvelce alacaklılar davet edilmiş ise yukarıdaki maddeye göre kayit müddeti on güne indirilir. Evvelce alacaklarını kaydettirenler için yeniden müracaata lüzum yoktur.

III - Masanın idaresi

İlk alacaklılar toplanması

Madde 221 — İlk alacaklılar toplanmasında iflâs memuru yahut muavinlerinden biri reislik eder. Bu memur tarafından tayin olunacak iki alacaklı veya mümessilleri ve bulunamazsa bir alacaklı veya mümessili ile bir (büro) teşkil edilir.

Kendileri veya mümessilleri hazır bulunan alacaklılar, malûm alacaklılar adedinin en az dörtte birine baliğ olursa toplanma nisabı hasıl olur. Toplanmada bulunanlar beş kişiden azsa alacaklıların yarısını temsil etmeleri şarttır.

Kararlar ekseriyeti mutlaka ile verilir. Reis reye iştirak etmez, ancak reyler müsavi gelirse reis reyile bir tarafa iltihak eder.

Reylerin muteber olup olmıyacağı hakkındaki ihtilâfı büro halleder.

İlk alacaklılar toplanması mümkün olmazsa

Madde 222 — Alacaklılar toplanması mümkün olmazsa keyfiyet tespit olunur. Bu halde daire ikinci alacaklılar toplanmasına kadar masayı idare eder ve tasfiyeye başlar.

İflâs idaresi

Madde 223 — Toplanan alacaklılar, lâzımgelen bilgi ve tecrübeyi haiz Türk vatandaşlarından intihap edecekleri bir veya birkaç şahıstan bir iflâs idaresi teşkil ve tasfiyeyi buna havale eylerler. Bu idare iflâs dairesinin murakabesi altındadır.

Toplanmada verilen kararlar

Madde 224 — Alacaklılar toplanması, bilhassa müflisin san'at veya ticaretinin devamı, imalâthanelerile mağaza-

larının, perakende satış yerlerinin açılması, muallâk davalar ve pazarlıkla satışlar hakkında müstacel kararlar verebilir.

Müflis bir konkordato teklif ederse alacaklılar tasfiyeyi tatil edebilirler.

Kararlar aleyhine müracaat

Madde 225 — Alacaklılar toplanmasının kararlarından dolayı her alacaklı tarafından beş gün içinde tetkik merciine şikâyet olunabilir. Merci, iflâs dairesinin mütaleasını aldıktan ve icabında şikâyet edeni ve dinlenmelerini istiyen alacaklıları da dinledikten sonra kısa bir zamanda kararını verir.

İflâs idaresinin vazifesi

Madde 226 — Masanın kanunî mümessili iflâs idaresidir. İdare masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla mükelleftir.

İdare, üç yüz liraya kadar olan alacaklardan doğrudan doğruya, daha ziyade alacaklardan alacaklılar toplanmasının vereceği salâhiyetle sulh olabilir ve tahkim yapabilir.

İflâs idaresinin vazife ve mes'uliyeti

Madde 227 — 5 inci madde ile 8 inci maddenin 1 ve 2 inci fıkraları ve 9, 11 ve 16 ıncı maddelerin icra dairelerine ait hükümleri iflâs idaresi hakkında da caridir.

Üçüncü şahısların istihkak iddiaları

Madde 228 — Üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunulan eşyanın kendilerine verilip verilmiyeceğini iflâs idaresi kararlaştırır.

İdare istihkak iddiasını reddederse davanın açılması için yedi gün mühlet tayin ve tebliğ eder. Bu mühleti geçiren üçüncü şahıs masaya karşı istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Mahkeme icabında istihkak davacısından masanın muhtemel zararına karşı teminat istiyebilir.

Masa alacaklarının tahsili Müstacel satış

Madde 229 — İflâs idaresi masanın vadesi gelmiş alacaklarını tahsil ve lüzumunda takip veya dava eder.

Kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler geciktirilmeksizin satılır. Borsa veya piyasada fiatı bulunan esham ve eşya derhal paraya çevrilebilir. Sair mallar ancak ikinci alacaklılar toplanmasından sonra satılır.

Üzerinde rehin hakkı bulunan mallar 185 inci madde hükmüne tâbidir.

IV - Alacakların tahkiki ve sıraların tayini

İddia edilen alacakların tetkiki

Madde 230 — İdare, alacak ve istihkak iddialarının kaydı için tayin olunan müddet bittikten sonra iddiaları tahkik ve tetkik eder. Müflisi bulundurmak mümkünse her iddia hakkında ne diyeceğini sorar ve icabına göre kabul veya ret kararı verir.

Tapu siciline yazılı alacaklar

Madde 231 — Tapu sicilline yazılı olan alacaklar, kayit için müracaat edilmemiş olsa bile işliyen faizile kabul olunurlar.

Alacaklılar sıra cetvelinin müddet ve şekli

Madde 232 — Alacakların kaydı için muayyen müracaat müddeti geçtikten sonra yirmi gün içinde iflâs idaresi tarafından 206 ve 207 inci maddelerde yazılı hükümlere göre alacaklıların sırasını gösteren bir cetvel yapılır.

Reddedilen alacaklar

Alacaklılar sıra cetveli

Madde 233 — Sıra cetvelinde kabul edilmiyen alacaklarla ret sebepleri de gösterilir.

İlân ve ihbar

Madde 234 — İflâs idaresi sıra cetvelini iflâs dairesine verir ve alacaklıları ilânla haberdar eder.

İddialarının tamamı veya bir kısmı reddedilen yahut iddia ettikleri sıraya kabul edilmiyen alacaklılara doğrudan doğruya haber verilir.

Sıra cetveline itiraz ve neticeleri

Madde 235 — Sıra cetveline itiraz edenler cetvelin verilmesinin ilânından beş gün içinde iflâsa karar veren mahkemeye müracaata mecburdur.

İtiraz eden talebinin haksız olarak ret veya tenzil edildiğini yahut istediği sıraya kaydedilmediğini iddia ederse dava masaya karşı açılır. Muteriz başkasının kabul edilen alacağına itiraz eyliyorsa davasını o alacaklı aleyhine açar.

Bir alacağın terkini hakkında açılan dava kazanılırsa bu alacağa tahsis edilen hisse dava masrafları da dahil olduğu halde sıraya bakılmaksızın alacağı nisbetinde itiraz edene verilir ve artanı da diğer alacaklılara sıra cetveline göre dağıtılır. Dava seri muhakeme usulile görülür.

Ancak itiraz alacağın esas ve mıktarına taallûk etmeyip yalnız sıraya dair ise şikâyet yolile tetkik merciine arzolunur.

Geç kalan müracaatlar

Madde 236 — Vaktinde deftere kaydettirilmiyen alacaklar iflâsın kapanmasına kadar kabul olunur.

Geç kalmadan ileri gelen masraflar alacaklıya aittir. Alacaklı bu masrafları peşin vermeğe cebrolunabilir.

Müracaattan evvel kararlaştırılmış paylaşmıya alacaklının iştirak hakkı yoktur.

İflâs idaresi alacağı kabul ederse alacaklılar sıra cetvelini düzeltir ve bunu ilân ile alacaklılara bildirir.

235 inci madde hükmü burada da caridir.

V - Masanın tasfiyesi

İkinci alacaklılar toplanması

Madde 237 — İflâs idaresi alacakların tahkiki işini yaptıktan sonra, alacaklıları ikinci toplanmıya ilânla davet eder. Bu toplanmıya alacakları tamamen veya kısmen idarece kabul edilen alacaklılar çağırılır.

İlân, en az yirmi gün evvel yapılır ve ilânın birer nüshası alacaklılara gönderilir.

Konkordato teklifi hakkında müzakere cereyan edecekse davette bu cihet te bildirilmelidir.

Toplanmıya iflâs memuru veya muavini reislik eder. 221 inci maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları burada da caridir.

İkinci alacaklılar toplanmasının salâhiyeti

Madde 238 — İflâs idaresi tasfiyenin cereyanı şekline ve alacaklarla borçların vaziyetine dair alacaklılar toplanmasına mufassal bir rapor verir.

Alacaklılar toplanması iflâs idaresini vazifelerinde bırakmak isterse bu hususta ve masanın menfeati için zarurî gördüğü diğer hususlarda icap eden kararları verir.

Toplanma mümkün olmazsa

Madde 239 — Alacaklılar toplanması mümkün olmazsa keyfiyet tesbit edilir ve bu halde iflâs idaresi tasfiye kapanıncıya kadar işe devam eder.

Yeniden alcaklılar toplanması

Madde 240 — Alacaklıların ekseriyeti ister yahut iflâs idarasi lüzumuna kani olursa yeniden alacaklılar toplanması için davet yapılabilir.

Malların paraya çevrilmesi usulü

Madde 241 — Masaya ait mallar iflâs idaresi marifetile açık artırma yahut alacaklılar karar verirlerse pazarlık suretile satılır.

Üzerlerinde rehin hakkı bulunan eşya ancak rehin sahibi alacaklıların da muvafakatı halinde pazarlık suretile satılabilir.

Artırmanın ilânı

Madde 242 — Satış ilânında artırmanın yapılacağı yer gün ve saat yazılır. Satılan gayrimenkul ise ilân en aşağı bir ay evvel yapılır. İlânda satış şartlarının iflâs dairesinde ne günden itibaren görüleceği dahi gösterilir.

İpotek alacaklısına ilândan bir nüsha verilir ve kendisine tahmin edilen bedel bildirilir.

Artırma ve ihale

Madde 243 — İflâs idaresi tarafından artırma ile satılacak menkul ve gayrimenkul malların ihalesi 115 ve 129 uncu maddelerin 185 inci maddeye muhalif olmıyan hükümlerine göre yapılır.

Menkul satışlarında 116 ve 242 inci maddeler hükmü tatbik olunur.

Artırma suretile satışın şartları

Madde 244 — 117, 118, 124, 125, 130, 131, 134 ve 135 inci maddeler burada da tatbik olunur. İcra dairesinin vazifeleri iflâs idareleri tarafından görülür.

Münazaalı hakların talep eden alacaklılara temliki

Madde 245 — Alacaklıların masa tarafından neticelendirilmesine lüzum görmedikleri bir iddianın takibi hakkı istiyen alacaklıya devrolunur. Hasıl olan neticeden masraf-